احمد تفسير

(30 جزء)

سورة الناس

(114)

Ketabton.com

ليکوال:
امين الدين سعيدي «سعيد افغاني»
ژباړن: مجيب الرحمن خطيبي

سورة الناس
احمد تفسير
(30 جزء)
(114)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
النَّاسِ سوره
۳۰ جزء

د الناس سوره په مدینې منوره کې نازل شوې او شپږ آیتونه لري.

د تسمیې وجه:

دا سوره ځکه په ناس نومول شوې ده چې د **«قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ ١»** په مبارکه آیه پیل شوې او د **ناس** کلمه پنځه ځلې راغلې ده.

د الناس سورې د آیتونو، کلمو او ټکو شمېر:

د **« ناس سوره »** یوه له مکي سوروو څیني ده چې (1) یوه رکوع (6) شپږ.آیاتونه، (20) شل کلمې (81) یواتیا ټکي او(25) پنځه ویشت نقطې لري.

یادونه: د قرآن کریم د کلمو په شمېرکي علماء سره جلا جلا نظرونه لري (یعني دعلماوو په نظر کې اختلاف شته) د لا تفصیل لپاره تاسو کولی شئ،دآحمد تفسیر الطورسورې ته ورشئ.

باید یادونه وشي چې: د **«الناس»** سوره د مصحف شریف د ترتیب له مخې د قرآن کریم وروستۍ سوره او د قرآن کریم **«فاتحې»** سورې په شان د پاک الله سبحان تعالی شکر، ثنا ویل او له حق تعالی نه مرسته غوښتنه ده. پیل او په **«معوذتین»** چې د هغه مراد هم له حق تعالی نه مرسته او پناه غوښتل دي،پای ته رسیږي.

د سورې څیني مفسرینو **(الناس او الفلق)**سورې یې په «معوذتین»نومولي دي.لکه څرنګه چې په ټولیزه توګه څرګندیږي؛د دواړو سورو بحث یو شان دی،چې پاک الله نه له شره پناه غوښتل دي.

که په ټولیزه توګه یادې شوې سورې ته په ځیر سره پام واړول شي؛ په واضح ډول به وپوهیږو چې **«الناس»** سوره د **«الفلق»** سورې شرحې سره یو شان ده. که **«الناس»** د **«الفلق»** سورې شرحه وګڼو، نو وینو چې د **«الفلق»** په سورې کې **«د سحرګروسِحرى چلونو»** په اړه بحث شوی؛ او **«الناس»** سورې کې هغه ځوک چې د انسان په سینه کې وسوسه اچوي بحث شوی دی. په **«فلق»** سوره کې د دنیا له آفتونواو مصیبتونوڅیني پناه غوښتنه ذکر شوې او په **«الناس»** سوره کې د آخروي زیان یا له شره د پناه غوښتلو په اړه ټینګار شوی. لکه څنګه چې په **«فلق»** سوره کې د **«شر»** مفهوم بیان شو چې د دواړو رنځونو او دردونو لاملونه شامل دي. په **الناس** سوره کې د یوه شي له شره پناه غوښتل شوې چې د ټولو ګناهونو لامل دی؛ یعنې شیطاني وسواسونه او د هغه علایم، ځکه چې د آخرت ضرر یې ډېرسخت دی. نو د هغه د ټینګار له امله قرآن کریم په دې سورې ختم شوی.

په ټولیزه توګه د الناس سورې د آیتونو ویش :

له لومړي آیت نه تر دریېم آیت پورې، **الله (ج)** ته د انسان د پناه وړلو څرګندوینه شوې او الله سبحانه تعالی پناه ورکوونکی دی. د سورې له څلورم آیت نه نیولې تر پایه پورې، یعني شپږم آیت پورې د بدیو بیان دی چې انسان ته اړینه ده چې له دې بدیو **الله جل جلاله** څخه پناه وغواړي،ترڅوله دې شر څخه ځان وژغوري او په ځانګړې توګه د دغوبدیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرچینه دوه ډلي انس او جن دي؛ هغه بدئ چي مورږ په **«فلق»** سورې کې ذکر کړي،عام دي، خو دلته له دوه ډلو انس او جن ځیني بدئ صادریږي.

دالناس سورې عمومي منځپانګه یا محتوا :

د الناس سورې عمومي منځپانګه یوه رښتیني اصل ته اشاره کوي او وايي: هغه دا ده چي هوښیاراو ویښ اوسئ! انسان تل له شیطاني فتنو سره مخ وي،انس او جن شیاطین تل په دا هڅه کې وي چي د انسان زړه او روح کې ننوځي.هرڅومره چي د انسان مقام په علم **(ساینس)** کې لوړیږي او ورسره په ټولنه کې مقام ته رسیږي؛د شیاطینوفتني**(وسوسې)** لاپسې ډېریږي،ترڅو انسان له سمې لارې وګرځوي، نوله همدې امله په دې سوره کې د نړی د بشریت څارئ، لارښود او عالم په توګه رسول الله صلی الله علیه وسلم ته حکم کوي چي د هر راز وسوسو له شر ځیني الله جل جلاله سبحان تعالی ته پناه یوسئ.

د خناس د فتنواو وسوسونه پناه یوسئ!**«الَّذِي يوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ»**،**الله جل جلاله ته چې هم د خلکو رب هم پاچا هم خدای دی.**

په دې دوران کې د شیطان د فعالیت، پروګرام او پلان دا وي چې هغه خپل فعالیت او کاري پلان په پټه او په مکارئ تر سره کوي. ډېری وخت داسي پېښیږي چې شیطان د انسان په غوږ کې راڅرګندیږي او د هغه په ذهن کې داسي مسالې راپورته کوي چې انسان فکر کوي، دا د هغه خپل پلان او نظریه ده او د هغه په وجود کې روزل کیږي، همدا مساله لامل کیږي چې د هدایت د پوښښ ځای ګمراهي ونیسي. انسان باید په دې تمه نه وي چې شیطان په خپلو جامو کې ووینې، بلکې دوی تل د حق یوه برخه د باطل له یوې برخې سره ګډوي، ترڅو په خلکو واکمن شي.

نو په ټوله کې د الناس سورې بحث د انسان ښوونه او روزنه ده،دا سوره انسان ته ښوونه کوي چې تل له شیطاني وسوسو او فتنو سره مخ دی. د جن او انس شیاطین په دې هڅه کې دي چې د انسان په زړه او روح کې ځاله جوړه کړي، انسان باید ټول عمر بېداره او ویښ ویي، اند انسان باید په خوب کې هم شیطان سره د مُبارزې لاره هېره نه کړي.

علما وايي: د شیطان عمومي موخه د حق له لارې د خلکو ایستل دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الناس سورې تفسير او ژباړه
۳۰ جزء
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
د ښىونكي او مهربان څښتن تعالی په نامه

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ﴿٢﴾ إِلَهِ النَّاسِ﴿٣﴾ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ﴿٤﴾ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ﴿٥﴾ مِنَ الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ﴿٦﴾

آياتونو ژباړه:

«قل اعوذ برب الناس» (1): (ووايه! زه د خلكو پالونكي رب ته پناه وړم.)

«ملك الناس»(2) : (د خلكو مالک او واكمن ته.)

«اله الناس»(3) : (د خلكو (خداى او) معبود ته.)

«من شر الوسواس الخناس»(4): (د ډېرپټېدونكي وسوسه اچوونكي له شره.)

«الذى يوسوس فى صدور الناس»(5): (چې د خلكو په سينو كې وسوسه اچوي.)

«من الجنة و الناس»(6): (څه هغه د پيريانوله نسل څخه وي څه هغه د انساني له نسل څخه وي.)

د لغاتونو او اصطلاحاتو تشريح:

«الناس» : خلک **«مَلِك»:** سرور او سالار، واكمن، د اختار لرونكى **«إله »:** معبود، واكمن فرمان وركونكى،هغه څوک چې حاكم د زړونو دى.**«الوسواس»:**وسوسه كوونكى،د**«الخنّاس» (خنس)** مُوسوِس: هغه چې په پټه څه اوري او بېرته ځي، پټ كار. **[← تكوير/۱۵، الْخُنَّس] «يوسوس»:** وسوسه كوي،په نرمی او ورو خبرې كوي. **«الجنّة»**: د جن **(پيريانو)** ډله، د پرښتو ډله.

گرانو لوستونكو!

په دې مُباركه سوره كې،د پيريانواو انسانانو شيطانانوله شرڅخه **الله جل جلاله** تعالى ځينې پناه غوښتل دي. په حديث كې آمام آحمد، نسايي او ابن حبان له آبوذر (رض) روآيت كړى دى چې وې ويل: زه د رسول **الله صلى الله عليه وسلم** خدمت ته راغلم، رسول الله صلى الله عليه وسلم په جومات كې حضور درلود اووې فرمايل: **«ابوذره! تا لمونځ كړى دى؟»** ما وويل: **«خير»** وي ويل: **«پورته شه او لمونځ وكړه»** له هغه وروسته ما لمونځ وكړ، راغلم او كيناستم. رسول الله صلى عليه وسلم وفرمايل:« **تعوذ بالله من شر شياطين الإنس والجن.** اې ابوذره! د پيريانواو انسانانوشيطانانو،له شرڅخه **الله جل جلاله** تعالى ته پناه يوسه»ماعرض وكړ:« يا **رسول الله**،آيا انساني شياطين هم شته؟!» وې فرمايل: هو!

د الناس سورې تفسير:

«قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ»(1 **(ووايه:** زه د خلكو رب ته، د خلكو مالک او(ربښتيني)حاكم ته پناه وړم،د خلكو برحقه معبود ته،ووايه:اى پيامره!د خلكو پروردگارته پناه وړم،(سوال كوم، ننواتې) كوم او باور كوم، ځكه چې ربوبيت يې د دې غوښتوونكى دى،چې حق تعالى ته پناه يوړل شي او سوال او دعا وشي، په **«قُلْ»** كلمه كې: مخاطب رسول الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلی الله علیه وسلم دی،ځکه چې یو بې ځاری لاربسود دی.او د دې مُبارک او لوړ مقام په پیروی سره ټول مومنان باید داسې ووایي او داسې پناه یوسي .
شیخ مفسرناصر الدین عبد الله بیضاوي وایي: « له هغه ځایه چې مخکېنې آیت کې پاک الله جل جلاله سبحان تعالی ته د جسمي زیان څېنې پناه وړل دي او دا زیانونه په انسان او د هغه په غیر کې عام دي،نوپه دې سوره کې له زیانونوڅېنې هغه ته پناه وړل دي چې د بشر پرنفوس عارض کیږي او بشر ته ځانګړي کیږي.
یادونه:په قرآن عظیم الشان کې د **"قل"** کلمه له ۳۰۰ ځله څخه ډیره ذکر شوې ده،چې ډېری یې د رسول **الله صلی الله علیه وسلم** لپاره د الله سبحان وتعالی امر دی چې د منافقیونو اومخالفینو ځواب په توګه کارول شوې.

د مفسرینو په وینا:

دا چې **الله جل جلاله** تعالی د ټولو مخلوقاتو رب دی،خود انساني عزت په توګه په ځانګړې توګه یې ذکر کړې،ځکه چې د کائناتو ټول مخلوقات یې د انسان لپاره مسخر کړي او په حکمت او علم یې سپېڅار کړي او خپلي مقدسي پرښتې یې اړې کړي دي،چې ورته سجدې وکړي،نو دوی د خدای تر ټولو غوره مخلوقات دي.
سربېره پردې،د یادوني وړ ده چې له دې کلمې جوته کیږي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د وحې امانت داردی او له ځانه څه نه وایي. سربېره پردې د **«قُلْ أَعُوذُ»** له جملې جوته کیږي چې خطرونه اوګواښونه دومره سخت دي چې **الله جل جلاله** تعالی خپل پیغمبر صلی علیه وسلم ته د پناه غوښتلو امر کوي او د **«أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ»** له کلمې جوته کیږي چې د الله تعالی له مرستې پرته د شر پر وړاندې مُبارزه ناشونې ده.
د مُبارکې آیې مهم یا جمعي تکې **«قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ»** په حقیقت کې دا بیانوي چې ګناهکاران په خپل ژوند کې باید ناهیلې نه شي،ځکه چې الله جل جلاله سبحانه وتعالی د ټولو خلکورب دی نه یوازې د مومنانواو همدارنګه **«قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ»** جمله موږ ته یادوي،کله چې پیامبر،پاک **الله جل جلاله** سبحانه وتعالی ته پناه وړئ، بیا نوزموږ دنده روښانه او واضح شوه،انسان باید ځان د خدای ترروزنې لاندې وګنې**«بِرَبِّ النَّاسِ»**د هغه سلطنت او حکومت ومنې.
باید ووایو چې بې ایمانه خلک په خپل قدرت،نفوس،قومیت او یا هم خپل مال ته پناه وړي اونازیږي،خوهغه خلک چې پر الله جل جلاله سبحانه تعالی ایمان لري تل خپل لوی ښتن ته پناه وړي چې د وجود ښتن، پاچا او معبود دی.

«ملك الناس»(2):

(پناه وړم « د خلکو مالک ته» یعنی،هغه ذات ته چې بشپړ ملکیت لري،یو بشپړ حاکم دی او یو بې مثاله او لامحدود واکمن دی، هغه د ټولو مخلوقاتو مالک دی،په شمول د حاکم او محکوم، پشپړحاکمیت په ټولو لري، پرهغو حکم کوي،د هغوی اعمال ثبت وي او په تدبیر سره د هغوی چارې څېړي، عزت او ذلت د هغه په لاس کې دی،فقر او بې وزلې هغه ورکوي.

«اله الناس»(3)

پناه وړم» د خکلو الله ته»یعني،دخلکومعبود ته له هغه ځایه چې ملک (پادشاه، واکمن) او کله هم خدای (معبود) وي او کله هم نه وي،نولوی ښتن تعالی په دې آیه کې واضح یا ځرګنده کړې چې الوهیت (معبودي) اوعبادت د هغه ذات پورې ځانګړې شوي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅوك له هغه سره شريك كيداي نه شيـ.د **«إِلَهِ اَلنَّاسِ»:** دانسان عزت او شرف د هغه عظمت څرګندولو لپاره،درې ځلې يې **اَلنَّاسِ** راوستې او دا يې ضمير پورې محدود کړې نه دی او تکرار يې نيکي يا ښيګڼه ده.د ابن کثيرمفسروايي:دا درې صفتونه **د الله جل جلاله** صفاتو ځيني دي. **«ربوبيت»، «مالکيت» او «الوهيت»** نو خدای د هر څه ښتن، پاچا اومالک دی.اوټول مخلوقات د هغه مخلوقات او مالونه دي.دهمدې له وجې د پناه غوښتنې امريې کړی، هغه ذات ته پناه يوسئ چې د دا درېو صفتونو خاوند دی. مختصر ۶۹۶/۳)

پام مو وي :

لومړی هغه څه چې د انسان لپاره مختص او ځانګړې شوي دي،دهغه وده،تکامل او روزنه ده.**«بِرَبِّ النَّاسِ»** وروسته سياست،تدبيراوحکومت.**«مَلِكِ النَّاسِ»** اوهرڅومره چې د هغه وده زياته شوه چې همدا عبادت او بندګي ده. اود **«إِلَهِ النَّاسِ»** په جملې کې موږ ته دا سبق را کوي،چې انسان بايد هغه چا ته پناه يوسي چې د هغه په اسراراو د هغه وسوسې چې د هغه په ځان کې دي پرې وپوهيږي .

يَعْلَمُ خائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَ ما تُخْفِي الصُّدُورُ - 19 غافر»(خدای د سترګو په خيانت اوهغه څه چې په زړونو کې پټوي خبر دی.)

«من شر الوسواس الخناس»(4)

پناه وړم هغه څه چې ذکر شوي دي « د وسوسه کوونکي له شرڅخه» چې شيطان «خناس» دی.

«خناس» له **«خنوس»** چې د پټولو او شاتګ په مانا ده،ځکه چې شيطان هم خپله پټ دی او هم کارونه يې،که د هغه فتنې يا وسوسې ښکاره وی،نوهغه به بيا په خلکو غالب کېدای نه شوای،. خو په بهانو،ښکلوجامو او په مکرسره را څرګنديږي او بريالی کيږي.په حديث شريف کې راغلي:« شيطان د انسان پر زړه خپله پوزه ږدي،کله چې هغه خدای يادوي، شيطان بېرته ځي او کله چې **الله جل جلاله** تعالی هېرکړي، نو زړه يې ورته نيسي او د هغه په زړه کې وسوسې اچوي»(**راوي حافظ موصلی).**

اوس چې شيطان يو **خنّاس** دی،هغه د خپل ناوړه پلان د پلي کولو لپاره تر هغه پورې مخکې کيږي او شاته کيږي،ترهغې چې په خپل پلان او برنامو کې بريالی شوي نه وي، نوموږ هم بايد په خپل ژوندانه کې د **الله جل جلاله** تعالی ذکر زيات کړو.

په قرآن عظيم الشان کې پرانسانانو څو ځله نيوکې شوې دي،کله چې ناروغ يا ستونزو اوکړاوونو کې راګيرشي، نو دعا کوي او پناه غواړي،خوهمدا چې خطر ورځينې لرې شو،کړنه او حالت يې داسې کيږي، ګويا چې موږ هېڅ نه پيژني.

قرآن عظيم الشان د **(۱۱يونس په سورة)** کې فرمايي **:« وَ لَوْ يُعَجِّلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجالَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجَلُهُمْ فَنَذَرُ الَّذِينَ لا يَرْجُونَ لِقاءَنا فِي طُغْيانِهِمْ يَعْمَهُونَ - 11»(او که الله جل جلاله تعالی د خلکو لپاره په هغه چټکۍ سره لکه څنګه چې دوی د ځان لپاره خيرغواړي، پرهغوی يې په چټکه بلا راوستې وي،يقيناً د هغوی اجل رارسيده، نو موږ به هغه خلک پرېږدو چې زموږ سره د ليدو تمه (او باور) نه لري دوی به په خپلو سرغړونو کې ورک پاتې شي)**

د دې مبارک آيت مفهوم ته ورته دی، د **کهف** سورې 58 آيه او همدارنګه د **فاطر** سورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په 45 آیه کې هم راغلي، که خدای جل جلاله خلکو ته د دوی د اعمالو سزا ورکړي، دوی به ټول تباه شي، سربېره پردې، هغه اختیار چې د تکلیف اساس دی له منځه ځي او اطاعت په بېرني اړخ بدلیږي. شایې«اسْتِعْجالَهُمْ بِالْخَيْرِ» مانا دا وي چې د پاک الله جل جلاله تعالی سنت په خیر رسونه کې سرعت وي او په شر رسولو کې مهلت ورکول او د دې جملې مانا دا وي چې پاک الله جل جلاله تعالی په خیر رسولو کې بېړه کوي.

ګرانو لوستونکو!

اوس چې هغه «بِرَبِّ النَّاسِ»دی،نو موږ باید د نورو تعلیمي میتودونه ونه منو، اوس چې هغه«مَلِكِ النَّاسِ» دی،نو له ځان څخه د نورو مریه جوړ نه کړو او اوس چې هغه «إِلَهِ النَّاسِ» دی،نو راځئ چې خپل زړونه له هغه پرته بل څه ته ونسپارو او دا فکراوعقیده له فتنو د پناه اخیستلوغوره وسیله ده.هغه څوک چې د خلکو پر سینو،زړونو او روح وسوسه کوي،کېدای شي چې د پیریانو او شیطانانو ځیني وي یا هم د انسان ځیني،هو! وعدې او په تمه پرېښودل،نن او سبا کول د فتنې او وسوسې له لارو څخه دي .

« الوسواس » :وسوسه عبارت ده له پټ غږ او ورو ورو ښوځیدل .

امام قرطبي مفسر وایي :د شیطان وسوسه دا ده چې انسان په پټو خبرو سره خپل اطاعت ته رابولي، وسوسه د غږ د اوریدو پرته زړه ته رسیږي (د قرطبی تفسیر ۲۰/۲۶۳)

« الخناس »: خنّاس، خنّوس له ریښې څخه ده، چې د جنّ و انس له منځ څخه راپورته کیږي اود سازش او د غلولو لپاره د انسان په لور راځي،که پاک الله سبحان تعالی د انسان یار او ساتونکی نه وي،هغه له پښو غرځوي او وسوسه یې په زړه کې اچوي او که انسان پاک الله سبحان تعالی ته فریاد وکړي او مرسته وغواړي، یو دم تښتي او د یو بل فرصت تیاری نیسي.

مفسرين ليكي : «وسواس»:یعني وسوسه کوونکی، یعني د فتنې او وسوسې په هڅه کې وي، سترګیا او ستومانتیا نه لري،یعنی سترګیا هیڅ نه مني.«خناس»:یعني هغه دوښمن دی چې تل راځي او ځي او هرکله چې تاسو یې رټئ په ظاهر پټیږي،او کله چې تاسو ګومان کوئ چې لاړه بېرته راننوځي،د بیلګې په توګه کله چې تاسو یو څوک له یو ور نه بهر کوئ او هغه له بل ور څخه را ننوځي او د انسان په لور راځي.

د خناس رښتیني مانا راتېولیدل او شاته تلل دي، چې دا کنایه ده،کله چې تاسوالله ته متسول کیږي،د الله جل جلاله نوم اخلئ او الله جل جلاله ته ځان سپارئ،شیطان تښتي اوکله چې تاسوغافل کیږئ اود شیبې لپاره غفلت کوئ، شیطان بېرته حاضریږي؛یعنی هم حضورلري اوهم غیبیږي، په دی مانا چې ځي او راځي، شاته کېږي او یرغل کوي،نو خناس کې شیطان په دواړو څېرو یعنی په پټه او ښکاره راڅرګندیږي.معمولا د خناس کلمه د پټیدو په مانا راغلې. رښتیا غواړي ووایې، چې زه د شیطان له شر،وسوسواو شیطان چې د الله له صفت او له نوم ځیني پټیږي،الله جل جلاله ته پناه وړم، د شیاطینو پلان او هڅه همدا ده، چې د انسان له بې غورۍ ځنې ګټه اخلي او همدا چې انسان غافل شي، هغوي را پیدا کیږي او انسان چې ویښ او هوښیاریږي اوالله سبحان تعالی ته پناه وړي اوالهي آیاتو ته مخه کوي، نو هغوی غیبیږي او د الهي کلام مخې ته درېدی نه شي، نوانسان باید تل د ایمان او نیک عمل په قوت او په اړینو امکانتو درلودو سره د دوکه بازانو د دسیسو او چلونو په مخ کې تیار ولاړ وي او بی غوري او غفلت ونه کړي ترڅو د وسوسه کوونکو په لومه کې ونه نښلي او که نه دا ناپاکه وسوسه کوونکي او انساني

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفتي موجودات هغه به له مینځه یوسي.**«خناس»:**دروغجن دوست اوملګرى،غداراوبې وفا ملګرى،دزماني وينه خوړونکى، ظالم لاربښود،مفسد او نور، چې په بېلابيولارو خلک ځوروي، دوکه کوي،په چال سره، په حيله، په درواغو،په سِحر،په دوکه،په مکر،په بېځايه خبرو،دهر رازمالي،تولنيز،انساني،قومي،ملي او مذهبي حقوقو د پښو په لاندې کولو سره ورو ورو د درواغو چت پورته کوي او په خپلو وسوسو سره خلک د بربادۍ په لور وړي او کندې کې يې غورځوي.

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي:دهرانسان په زړه کې يوکوردى،چې دوه خوني لري، پرښتې او په بل کې شيطان اوسيږي. (**پرښته هغه انسان نيکوکارونو ته هڅوي او شيطان بدو کارونو ته**) نوهرکله چې يو انسان د الله تعالى په ذکر کې بوخت شي،شيطان شاته کيږي او هر کله چې د الله سبحان تعالى له ذکرغافل شي،نود انسان پر زړه خپله منګوکه ږدي او بدې وسوسې راپاروي.**(رواه ابويعلى عن أنس مرفوعة، مظهرى).**

« الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ» (5) :

«هغه کس چې د خلکو په سينه کې وسوسې اچوي» (د **«وسواس»** کلمه په دى آيه کې هم د وسوسه کوونکي په مانا راغلې او هم د ناروا ذهنونو د خطر په مانا،خو دلته د وسوسه کوونکي په مانا ده)سره له دې چې وايي:**« مِن شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ»**،د شيطان د کړني حکايت کوئ،خوموکدشوي په**« الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ»** او**«يوسوس»** فعل مضارع دى **(يعنى حال زمان)** مضارع فعل تل د هغه پرعمل ټينګار کوي چې تل د انسان په وسوسو بوخت دى او د خلکو پرسينو واکمن کيږي،خو کېداى شي چې په ظاهر کې هغه ونه وينئ،يا په فزيکي توګه د هغه شتون احساس نه کړئ،خود انسان دننه په زړه کې په وسوسو او په فتنه اچولو بوخت وي.

يادونه:« الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ»په جمله کې د هغه شتون د انسان په سينه کې داسي نه ده چې له هغه د تېښتې لار نه وي.

ځکه چې قرآن عظيم الشأن **(201 آيه اعراف په سوره) کې فرمايي: «إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ» کله چې شيطانان پرهيزګارو خلکو خواوو ته د اړيکې له لارې هغوى وسوسه کوي، نو دوى پوهيږي او اجازه نه ورکوي چې پر هغوى واکمن شي.**

دلته بايد په دې حقيقت پوه شو چې وسوسه د شر د پيل نقطه ده او کله چې غافل يا خالي ذهن انسان خپل اغيزې لاندې راولي.لومړى د هغه په زړه کې د بدوهېلو هوس راپاروي، د ډېرو وسوسو اچولو وروسته هغه بده هېله يويې ټينګې ارادې ته اړوي،چې د بد عمل وروستۍ پايله ده،نو مانا او مفهوم د پناه غوښتلوداد دى چې الله سبحان تعالى ته پناه يوسي چې **الله جل جلاله** په پايله کې دا شر له منځه يوسي.

«من الجنة و الناس»(6):

په دې مُبارک آيت کې څه له پيريانو(جن،جنيات،)او څه د انسانانو **(انس)** څخه وي،خو په اصل کې تعبير وسواس(جنون) دى،يعني فتني**(وسواس)** کله له جنياتو(جن،پيريانو) او کله له انسانانو**(انس)** څخه وي.شياطين او پيريان (جن) (لکه څنګه چې پورته يادونه وشوه)د خلکو په زړونو په سينو کې وسواس اچوي، خو د خلکو په زړونو کې د انساني شيطان وسوسه داسې وي چې د انسان لپاره د يو نصيحت کوونکي لاربښود په څېره کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځرګندېږي او ځان زړه سواندی ښه يي،نو د هغه ويناوې چې خيرخواهي ښه او نصيحت ښه لري، د پېريانو د وسوسو په څېر د انسانانو په زړونو کې اچوي.
رښتيا! ابليس څنګه چې د انسان په زړه کې وسوسه اچوي،د پېريانو په زړه کې هم وسوسه اچوي د**«من الجنة و الناس»**پايله او عمومي پوهه دا ده چې خدای خپل رسول ته لارښوونه وکړه.د پېريانو (جن) د بدی له شراو د انساني شيطانانو د بدی له شر پاک **الله جل جلاله** ته پناه يوسئ.که د چا په زړه کې دا شک را پيدا شو چې دا خو ځرګنده ده چې د(الجن) يعني وسوسې زېرنده د شيطان لخوا ده،چې د انسان په زړه کې د يو پټ کلام په څير زيږوي،خو**(الإنس)** انساني شيطان علني مخامخ راځي او غږيږي.
دا وسوسې سره څه تړاو لري؟ځواب يې دا دی چې **الإنس** شياطين ډېر داسې هڅه کوي، چې خپله خبره يا کلام داسې ځرګند کړي چې يو کار يا معامله کې د مخاطب په زړه کې شک يا دوه زړه توب را پيداشي او هغوی دا خبره په واضح ډول نه کوي.
شيخ عزالدين بن عبدالسلام په خپل کتاب **«الفوائد في مشكلات القرآن»** کې وايي:
مقصود د **الإنس** شياطينو وسوسو څخه خپله د انسان نفس دی،ځکه!لکه څنګه چې شيطان د انسان په زړه کې د بدو اعمالوارمان اچوي،د انسان نفس هم بدو اعمالو لېواله کيږي،نوځکه يې رسول الله صلی الله عليه وسلم ته ښودله چې د خپل نفس له شره پناه وغواړئ.په حديث کې ذکر شوي، **«اللهم اني اعوذ بك من شر نفسي و شر الشيطان و شركه»** خدايه! زه له تا د خپل نفس له شر او د شيطان له شر او شرک څخه پناه غواړم.
دا مطلب بايد دلته اضافه شي چې د قرانکريم د آيتونو له مخې شيطان د پېريانو له کورنۍ څخه دی او پېريان هغه مخلوق دی چې زموږ له حواس ځيني پټ دی.
نو دا طبيعي شوه چې شيطان د پېريانو له ډلې څخه دی او عسکران يې هم پېريان دي، خوپه دې صورت کې چې په دې مُبارکه سوره کې خدای تعالی موږ ته د انسان له نسل څخه د شيطان په اړه خبرې کوي او فرمايي:**«مِنَ الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ»**،دا د څه مانا ده؟ دا پدې مانا ده، که چېري يو انسان د شيطان تر کنټرول لاندې راشي، نوهغه به په حقيقت کې له شيطانانو وي. دا شيطان ته نوره مهمه نه ده چې د هغه سرتيري د هغه په څېر يو ډول او يو جنس څخه وي،هغه دې له جنتيانو څخه وي،ځکه چې د هغه په واک کې د پېريانو لښکر دی،اند کولی شي چې ځيني انسانان خپلې ولکې او خپل تګ لارې ته راسم کړي او له هغوی د ګډوډی،انحراف په توګه کټه واخلي .
موږ بايد له **الله جل جلاله** څخه پناه وغواړو،له هغو مُنحرف کوونکوعواملوڅخه چې زموږ په شاوخوا کې دي،که دا زموږ د خپلو نوعو څخه وي يا د مخلوقاتو په بنه چې موږ يې نه وينو،خو موږ يي په خپل(روح او روان) ذهن او روح کې د دوی وسوسې احساس کوو. **پرانسان د شيطان د سپارلو(ګومارلو) دليل:**
مُفسرين په خپلو تفاسيرو کې پر انسان د شيطان د تاکلو علت په اړه ليکي:
د الله سبحان وتعالی لخوا پرانسانانو د شيطان ګومارل د دې لپاره دي،چې خلک له هغه سره مُبارزه وکړي، ترڅو د ازمايښت په ډګر کې وازمايل شي،خو هغه کسان چې پاک الله سبحان تعالی خپل په پناه کې راوستي دي په امن او امان کې دي. لکه څنګه چې په دې حديث شريف کې راغلي: **«په تاسو کې داسې څوک نشته چې پرهغه (شياطينو څخه) ملګري ورته ټاکل شوي نه و**، صحابه کرامو وويل:اند پرتاسوهم يا د خدای رسوله!؟ وی فرمايل: هو!اند پرما هم،خو حقيقت دا دی چې الله سبحان وتعالی زه پر خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیطانانو باندې غالب کړی يم،نوهغوی ماته تسليم کړل شوي(يا مسلمان شوي)نوهغوی ماته د خير پرته هيڅ امر نه شي کوی.

همدارنګه په حديث شريف کې د انس رضی الله عنه څخه روآيت دی:رسول الله صلی الله عليه وسلم په جومات کې اعتکاف کاوه،نو د شپې له خوا ام المومنين صفيه رضی الله عنها ليدو ته يې راغله او رسول الله صلی الله عليه وسلم د هغې سره له جومات څخه بهر شو چې هغه کور ته بوځي. په همدې وخت کې د آنصارو دوه سړي له هغه سره مخامخ شول او کله چې يې رسول الله صلی الله عليه وسلم وليد،دوی خپل ګامونه ګړندي کړل،ترڅو ګړندي تېر شي. رسول الله صلی الله عليه وسلم هغوی ته په خطاب کې وويل:«تم شئ!دا ښځه چې ما سره وينئ صفيه د حيي لور او زما مېرمن ده »هغو دواړو وويل:سبحان الله يا رسول الله صلی الله عليه وسلم (آيا موږ ستاسو په حق کې بد ګومان وکړو؟!)رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل:**«إن الشيطان يجرى من ابن آدم مجرى الدم و إنى خشيت أن يقذف فى قلوبكما شيئا ـ أو قال ـ شرا»**«بې شکه شيطان د آدم د اولادې په وينه کې بهيږي،او زه وېريدم چې دوی به ستاسو په زړونو کې څه راولي (واچو).

همدارنګه په حديث شريف کې له **انس بن مالک (رض)** روايت دی:رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل:« په حقيقت کې شيطان خپل مهارت د بني آدم په زړه کې اچوي،نو که هغه **الله جل جلاله** ياد کړي هغه بېرته ځي او که د الله تعالی ياد يې هېر کړ،د هغه زړه خپلې ولکه کې راولي،نودا هماغه وسواس خناس دی «همدارنګه په يو بل حديث شريف کې د **ابي تميمه (رض)**له قوله راغلي او فرمايي:«درسول الله صلی الله عليه وسلم خروښوييده،ما وويل: شيطان دې ښکته وغورځيږي!رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل: مه وايه! چې شيطان دې ښکته وغورځيږي،ځکه کله چې ته داسي ووايې،خپل ځان پورته ګڼي او وايي:هغه مې په خپل قوت ښکته وغورځوه،خو که ووايې چې بسم الله: د خدای په نوم، هغه دی چې شيطان خپل ځان وړوکی حسابوي، لکه د مچ پشان کيږي»**ابن عباس رضي الله عنه** وايي:هيڅ ماشوم تر هغه وخته نه پيدا کيږي، چې په زړه کې يې وسواس نه وي، نو کله چې الله جل جلاله ياد شي،شيطان وتښتي او کله چې د الله تعالی له ياد ذکر څخه بې برخې شي، نو بيا فتني وسوسي زيږوي.»

په الناس سوره کې د خدای (ج) درې صفتونه :

په الناس سوره کې د الله سبحان وتعالی درې ستر صفتونه **(ربوبيت، مالکيت او الوهيت)** بيان شوي چې دا ټول په مستقيم ډول د انسان ښوونې، روزنې او وسوسو، فتنو له منګولو څخه ژغورنې سره تړاو لري.

البته له الله سبحان وتعالی د پناه اخيستلو مانا دا نه ده چې انسان دې يوازې په ژبه دغه جمله ووايي، بلکې په خپل فکر،عقايدو اوعمل سره دې پاک الله سبحان تعالی ته پناه يوسي.د شيطاني لارو، شيطاني پروګرامونو، شيطاني افکارو، تبليغاتو، شيطاني مجلسونو او محفلونو حلقو ځان لرې کړي او په خپل افکارو کې رحماني تبليغات ځای پر ځای کړي او که انسان په عملي توګه خپل ځان شيطاني وسوسو سره مخامخ کړ، نو بيا يوازې د دې سورې په ويلو او د دې ټکو په ويلو چېرته نه رسي، خو د **(رب الناس)** په ويلو سره د الله رب العزت اعتراف کوي او خپل ځان د هغه تر سرپرستی (روزنې) لاندې نيسي. د **"ملک الناس"** په ويلو سره خپل ځان د هغه ملکيت ګڼي،داسي بنده يې ګرځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هر حکم يې مني او د «اله الناس» په ويلو سره د هغه د عبادت په لاره کې خپل پل ږدي او له هغه پرته د بل چا له عبادت ډډه کوي، بې له شکه، څوک چې په دې درېيو صفتونو ايمان ولري او په دې درېيو صفتونو ځان سمبال کړي،هغه به د فتنه ګرو له شره په امن کې وي، په حقيقت کې دا درې صفتونه يا اوصاف درې مهمې روزنيزې زده کړې دي،دمخنيوي لپاره درې بنسټيزپروګرامونه او د فتنو له شر د خلاصون درې وسيلې دي .

په دې سوره کې د بحث وړ موضوعات:

هغه موضوعات چې په دې سوره کې د بحث وړ دي،**استعاذه** او پاک الله جل جلاله سبحان تعالی ته پنا وړل دي.

د استغاثې تعريف:

استغاثه د ستونزو سختو حالت کې د مرستې غوښتو په مانا ده.

د استغاثې ډولونه:

استغاثه په دوه ډوله ده.

الف: استغاثه د نړۍ په اسبابو کې

د نړۍ په اسبابو کې استغاثه دا ده چې د ځاري په توګه کله چې انسان سختيو سره لاس او ګريوان کيږي،په دې حالت کې انسان د هغه مخلوق څخه د مرستې غوښتنه کوي چې د مرستې توان او امکان لري. هغه خلک چې د مرستې توان او امکانات لري، له هغوی مرسته غواړي،دا مرسته غوښتنه په خيريه او بدو دواړو امورو کې پېښيږي.الله جل جلاله سبحان تعالی فرمايلي:**«وَتَعَاوَنُواْ عَلَى الْبرِّ وَالتَّقْوَى وَلاَ تَعَاوَنُواْ عَلَى الإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ»:** «په نيکۍ او تقوا کې له يو بل سره همکاري وکړئ او په ګناه او خيانت کې له يو بل سره مرسته مه کوئ. »

ب: استغاثه د لوړ يا پورته نړۍ اسبابو کې: (مافوق عالم اسبابو کې)

استغاثه د لوړيا پورته نړۍ اسبابو کې(مافوق عالم اسبابو کې)دا ده چې په هغه کې انسان د هيڅ کوم کار توان ونه لري،له همدې امله، يو مومن سړی د الله تعالی دا غوښتنه کوي،لکه د اسلام د ګران رسول، د نړۍ په اسبابو کې لښکر تيارکړاو بدرجګړې ته لاړ،خو ځکه چې د هغوی شمير لږ وو،نو د پاک الله سبحان تعالی بارګاه ته يې استغاثه وکړه ، تر څو يوځ يې فاتح او بريالی کړي.

«إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُم بِأَلْفٍ مِّنَ الْمَلآئِكَةِ مُرْدِفِينَ»(انفال سوره(۹):

په ياد راولئ)هغه وخت چې تاسو خپل رب په چيغو راغوښته،نو ستاسودعا يې قبوله کړه چې زه به د زرګونو پرښتو پرله پسې راليکولوسره تاسو سره مرسته (ياري) وکړم».صحيح مسلم له عمر بن الخطاب رضي الله عنه روايت کوي: د بدر په ورځ رسول الله صلی الله عليه وسلم مُشرکانو ته وکتل چې شمېر يې زر تنه وو او د هغه ملګري ۳۱۳ کسان وو، رسول الله صلی الله عليه وسلم به قبلې ته مخامخ ودريد، بيا به يې لاسونه اوږد کړل او خپل رب ته به يې دعا وکړه:**«اللَّهُمَّ أَنْجِزْ لِى مَا وَعَدْتَنِى اللَّهُمَّ آتِ مَا وَعَدْتَنِى اللَّهُمَّ إِنْ تَهْلِكْ هَذِهِ الْعِصَابَةُ مِنْ أَهْلِ الإِسْلاَمِ لاَ تُعْبَدْ فِى الأَرْضِ» (دحديث شمېره 4687 صحيح مسلم):**

امام بخاري روايت کوي چې **ابن عباس رضي الله عنه** وايي، (د بدر په ورځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د یوه سیوري لرونکي چتر لاند ولاړ و او وې فرمایل:« یا الهي! زه له تا غواړم چې په خپله ژمنه وفا وکړې، که دا د مومنو ډله نن دلته له منځه ولاړه په ځمکه کې به نور څوک ستا عبادت ونه کړي».دلته ابوبکر صدیق د رسول الله مُبارک لاسونه ونیول او ويې ویل: اې د خدای رسوله! تاسو خپل رب ته ډېر ټینګار وکړ، بس دی.

رسول صلی الله علیه وسلم چې زغره اغوستې وه، د باندی راغلی او وې ویل:« **سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ»: دا په دې مانا ده چې ډېر ژر به د دوی لښکر مات شي او دوی به شاته وګرځي او وبه تښتي. خو د دوی برخلیک قیامت دی او قیامت تر ټولو لوی او تریخ مصیبت دی.**

امام طبراني روایت کوي چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم په زمانه کې یو منافق و چې خلکو ته به یې عذابونه ورکول، ځینو خلکو وویل چې موږ باید رسول الله صلی الله علیه وسلم څنګ ته ولاړ شو، ترڅو د دې منافق له لاسه استغاثه وکړو. رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: ماته جایزه نه ده چې استغاثه وکړم، خو پاک الله ته استغاثه کیداي شي.(**و روى الطبراني بإسناده عن عبادة بن الصامت أنه كان في زمان النبي - صلى الله عليه وسلم - منافق يؤذي المؤمنين، فقال بعضهم فقوموا بنا نستغيث برسول الله - صلى الله عليه وسلم - من هذا المنافق، فقال النبي - صلى الله عليه وسلم: (إنه لا يستغاث بي، و إنما يستغاث بالله)**

استعاذه (پناه غوښتل یا ورل):

الله جل جلاله سبحان تعالی مسلمانانو ته لاربښوونه کړې چې تل له الله جل جلاله سبحان تعالی پناه وغواړئ.**(فاستعذ بالله) (قل اعوذ برب الفلق) (قل اعوذ برب الناس)** نو د همدې لپاره کله چې مسلمان پناه غواړي نو وایي: **(اعوذ بالله من الشيطان الرجيم)** د الله جل جلاله پیغمبرانو هم الله جل جلاله ته پناه وړې ده. **«أعوذ بالله أن أكون من الجاهلين»** پاک الله ته پناه وړم، ترڅو د جاهلانوله ډلې ونه اوسم. **(البقرة سوره: 67)** **«وَإِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَن تَرْجُمُونِ»** او زه خپل رب او ستاسو له رب پناه غواړم، له دې نه چې ما په تیږو ووهې.)

الدخان سوره : 20) معاذ الله (یوسف سوره : 23) «ربنا ظلمنا انفسنا و ان لم تغفر لنا وترحمنا لنكونن من الخاسرين» دوی وویل....او قرآن موږ ته دا رجوع یا حواله بیانوي، ولې!؟ ځکه چې موږ هم د هغوی اولاده یو، نو د بنویږدو یا د ولېدو په وخت کې باید له الله جل جلاله سبحان تعالی ځینې پناه وغواړو. **ابراهيم (ع)** چې د پیغمبرانو پلار دی، هغه هم د اړتیا په وخت کې د خدای دربار ته رجوع کوله. **«رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ».**

حضرت **عیسی علیه السلام** هم د خدای دربار ته دعا وکړه او وې ویل: **«ربنا أَنزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِّنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عِيداً لِّأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِّنكَ وَارْزُقْنَا وَأَنتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ» (سوره المائده/ ایه 114)**

حضرت **موسی علیه السلام** هم خپلې ستونزې او دردونه د خدای دربار ته وړاندې کوي. **:«وَقَالَ مُوسَى رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالاً فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّواْ عَن سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَلاَ يُؤْمِنُواْ حَتَّى يَرَوُاْ الْعَذَابَ الأَلِيمَ» (سوره یونس/88)**

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قریشو د مُشرکانو د پناه غوښتلو عادت:

د اسلام د ګران رسول (صلی الله علیه وسلم) له راتګ مخکې په هغه زمانه کې داسې کسان وو،چې

-1پیریانو ته یې پناه وړه **«وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا» (الجن سوره /8) (د انسانانو نارینه وو د پیریانو نارینه وو ته به یې پناه یوړه او د هغوی بغاوت (سرکشی) به یې ډېروله)**

-2ځینومُشرکانوخپلونیکوخلکو لکه لات،منات،هبیل او داسې نورو مجسمو ته پناه وړله.

-3د حبشې ځینو مشرکانود خپلو نیکو خلکو قبرونو ته به یې پناه یوړله او له هغه ځایه به یې خپل عبادت ځای جوړ کړ.

-4ځینو مُشرکانو به ونو ته پناه وړله او هغه به یې مُبارکه ګڼله **«فعن أبي واقد الليثي قال: «خرجنا مع رسول الله (صلی الله علیه وسلم) إلى حنين ونحن حدثاء عهد بكفر، وللمشركين سدرة (اغزي لرونكي ونو ته يې وايي.) يعكفون عندها وينوطون بها أسلحتهم، يقال لها ذات أنواط، فمررنا بسدرة، فقلنا: يا رسول الله صلى الله عليه وسلم اجعل لنا ذات أنواط كما لهم ذات أنواط، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: الله أكبر، إنها السنن، قلتم والذي نفسي بيده كما قالت بنو إسرائيل لموسى: «اجْعَلْ لَنَا إِلَٰهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ» (سوره الأعراف: 138)، لتركبن سنن من كان قبلكم» (سنن الترمذي تحت شميره (2180)** او ویلي دي چې دا حدیث صحیح دی)

-5ځینو به مهرو،لرګیو،تیږو، تار او داسې نورو څېزونو ته پناه وړله او د نظر بندښت لپاره یې له داسې شیانواستفاده کوله، دا ټولې زده کړې د دې لپاره دي چې انسان د ستونزو پر مهال پاک الله سبحان تعالی ته پناه یوسي،بې بې مریم چې یوه پاکه او خدای پرسته ښځه وه،د ملایکې د لیدو پر مهال چې لومړی ځل یې نه پیژني وایې:**«قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَن مِنكَ إِن كُنتَ تَقِيا»**(مریم سوره /18 » **(مریم) هغې وویل: که پرهیزکار یې، نو زه به له تا څخه له لوی مهربان خدای نه پناه وغواړم**»اوس دا پوښتنه را پیدا کیږي، آیا داسې خلک شته دي چې د پاک الله جل جلاله سبحان تعالی د پناه غوښتلو پرته نورو خلکو ته هم پناه وړي؟

هو! داسې کسان شته دي،چې په قرآن ایمان نه لري، توحید د دوی په زړونو کې نه دی ځای شوی، له بلې خوا، قرآن پخپله د مُشرکانو په اړه وایي: له الله جل جلاله سبحان تعالی پرته (یا پر ځای یې) به یې نورو خلکو ته پناه وړله... د قرآن کریم آیتونه د پیریانو له ژبې موږ ته داسې وایي چې (جن) پیریانو ویلي : **«وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا» (الجن سوره /8) (د انسانانو نارینه وو د پیریانونارینه وو ته به یې پناه یوړه او د هغوی بغاوت (سرکشی) به یې ډېروله)**

او پخپله یې ویلي چې دغو کسانو چې پیریانو ته پناه وړله، پرته له دې چې دوی ته خپګان پیدا کړي،بل څه یې نه کول. په نننې عصر کې هم داسې کسان شته دي چې سِحرګرو(فال بین) ته ځي او پناه غواړي او همدا فالبین او ساحر هغوی جن یا پیرانو ته د پناه اخیستلو لپاره مخکې کوي،په تعویذونوکې د جنیاتو نومونه لیکي او شیطان هم پیری و. **« إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ» (سوره کهف/29)** له همدې امله، دوی په نوو تګ لارو د هغو کسانو کړنې تکراروي چې قرآن یې په بده یاد کړي دي، نورو بنو او ډولونو په لارو هوارو سره .نن ورځ داسې کسان شته چې خلکو ته پناه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړي، ټول قرآن ولولئ، د قرآن په يوه پاڼه کې هم نشته چې يوه پيغمبر پرښتو ته پناه وړي وي، يا دا چې يوه پيغمبر خپل پخواني پيغمبر ته پناه وړې وي، يا د قرآن کريم يو آيت حکم کړی وي چې د ستونزو پرمهال يو انسان څخه پناه وغواړئ، خو له بده مرغه نن سبا ډېر داسې خلک شته چې مخورو خلکو ته پناه وړي. دا سمه ده چې دا خلک ستر شخصيتونه دي، خو د مصيبت په وخت کې دوی ته پناه وړل د ټولو پيامبرانو دعاګانو پر خلاف عمل دی، د **اعوذ بالله** په خلاف کار دی، موږ که د شيطان له شره پناه غواړو، نو پاک الله جل جلاله سبحان تعالی ته پناه وړو، په هغه شان چې تيرو پيامبرانو تل الهي بارګاه ته پناه وړله، که موږ له درد او کړاو پناه غواړو، يوازې د خدای (ج) دربار ته رجوع کوو او د پيغمبرانو په څېر(ربنا) وايو.

د انسان دوه دوښمنه،انس او جن او هغوی سره د مبارزې لار:

علماء وايي،د انسان دوښمن، بل انسان او يا د انسان دوښمن شيطان کېدای شي،زموږ با عظمته رب د دوښمن سره د مبارزې، مقابلې او د دوښمن د ارامښت په اړه په لويوالي سره داسې ټکو ته لکه: ښه اخلاق،نرمښت ملايمت،له غچ اخيستلوډډه کول او له حوصلې کار اخيستلو ته لارښونه کړې او که په تدبير تګلارو سره له دوښمنې څخه يې لاس وانخيست، بيا هماغه د جهاد لارې او مقابلې ته يې امر کړی، خو يوازی او يوازی شيطاني دوښمن سره د مقابلې لپاره هماغه استعاذه له الله سبحان تعالی پناه غوښتو سپارښتنه شوی.

ابن کثير د خپل تفسير په سرېزه کې د دې موضوع په اړه د قرانکريم درې آيتونه ليکلي، چې په کې د دغو دوو دوښمنانو يادونه شوې.له دوښمن د خلاصون لپاره دا لارښونه شوې چې له غچ اخيستلو ډډه وشي، له ښو اخلاقو کار واخيستل شي او د دوښمن له شر څخه د استعاذې غوښتلو خبر ذکر شوی.

ابن کثير ويلي، په ټول قرآن کې د دې موضوع په اړه درې آيتونه راغلي: يو دا **«خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ» (سوره اعراف آيه 199)** دا تدبير يا اقدام د ښه کار کولو او د بدی له پامه غرځولو په مانا ده .

بيا يې د شيطان دوښمن په اړه يې وويل: **«وَإِمَّا ينزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ» (سوره مؤمنون آيه 96)** او د دې کار پايله له خدای (ج) پناه غوښتل دي. دويمه آيه، لومړی يې د انساني دوښمن د درملنې په اړه ويلي: **«ا دْفَعْ بِالَّتِي هِي أَحْسَنُ لسَّيئَه» (سوره مؤمنون آيه 96)** يعني بدی په نيکی سره دفع کړئ، بيا يې د شيطان دوښمن په اړه ويلي: **(وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ (97) وأعوذ بك رب أن يحضرون) (سوره المؤمنون آيات 97 و98)** يعني اې زما ربه! زه تا ته د شيطانانو له حملو او زما پر وړاندې له حاضرېدو پناه غواړم.

درېيمه آيه کې د انساني دوښمن د دفاع په اړه ويلي: **«ادْفَعْ بِالَّتِي هِي أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَينَكَ وَبَينَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِي حَمِيمٌ» (سوره فصلت آيه 34)** يعني د بدی مقابله په خير سره وکړئ او که داسې وکړئ، نو وبه ګورئ چې دوښمن به مو ستاسو مخلص او دوست وي. بيا يې د شيطاني دوښمن سره د مقابلې په اړه ويلي: **«وَإِمَّا ينزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ» (سوره فصلت آيه 36)** دا ټکي څه ناڅه د اعراف سورې پخير دي چې راغلي، پايله دا ده چې له دې سره د مقابلې لپاره پرته له استعاذې بله لاره نشته. په دې درېيو آيتونو کې د انساني دوښمن درملنه ده، ښښنه،ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلاق وربنودل شوي، ځکه چې دا د انسان په طبیعت کې نغښتې چې هغه په ښه اخلاق او په مهربانی ماتیږي او هغه کسان چې خپل واک یې له لاسه ورکړی، روح یې شیطاني شوی، د دوی درملنه په بل آیت کې د جهاد، قتال په بڼه ښودل شوې، ځکه دوی ښکاره دوښمنان دي او دوی په ښکاره وسلو سره مخې ته راڅرګندیږي، له همدې امله، د دوی ځواک په زور سره له منځه وړل کېدی شي، د لعنت شوي شیطان په خلاف چې په طبیعي توګه بد دی،ښېښه او مهرباني په هغه هېڅ اغېزه نه لري، ترڅو هغه خپل شر څخه خلاص نه شي اودا ناشوني ده چې په روښانه توګه ورسره جهاد یا مُقابله وشي، دا دوه ډوله نرم او ګرم اقدامات یوازې د انساني دوښمنانوپرورواندې د کاروړ کېدی شي، شیطان سره د مُقابلې پروړاندې ګټور نه دي، نو یوازې د هغه درملنه دا ده چې انسان له خدای (ج) پناه وغواړي او د الله جل جلاله سبحان تعالی پر ذکر بوخت شي چې په ټول قرآن کې پرې بحث شوی او قرآن پرې ختم شوی دی.

شیطان ولې خانس ونومید؟

لغوین د **«خنّاس»** کلمې په اړه لیکلي، **«خناس»** د مبالغې صیغة او د **«خنوس»** له مادې اخیستل شوې چې دا د راټولولو(غونډیدو، جمع کېدو) او بېرته تګ (یا شاته ټګ) په مانا ده، د همدې لپاره شیطان**«خرس»** ونومېد، ځکه کله چې د خدای (ج) نوم اخیستل کیږي یا یادیږي شیطان شاته کیږي یا ځان ګوښه کوي.

علماء وایي، د خناس لقب شیطان ته له دې امله ورکړل شوی چې په دوامداره توګه انسان وسوسه کوي، خو همدا چې انسان الله جل جلاله سبحان تعالی یاد کړي، بیا ځان یو ځای کې پټوي، خوهمدا چې انسان د الله جل جلاله سبحان تعالی له ذکر غافل شي، شیطان راڅرګندیږي او د خپل خناس پر دنده پیل کوي.

د خناسانوډلې:

په دې اړه **«وسوسه کوونکي یا خناس»** یوازې یوه ټاکل شوې ډله ده یا که په انسانانو کې خنانسان شته دي او که دا ډله پیریانو کې هم شته؟ په ځواب کې باید ووایو، د خناسان په یو ډله یا په یوه جامه کې نه دي، بلکې خناسان د پیریانو او انسانانو تر منځ هره خوا پراته دي، خناسان په هرو جامو او هره ډله کې موندل کېدی شي، په مختلفو جماعتونو او مختلفو جامو باندې د دې ډلې وېشل شوي، موږ انسانانو ته دا سبق راکوي چې موږ باید د دوی له دسیسو او پلانو خبر واوسو او له دې ټولو شرونو خدای (ج) ته پناه یوسو .

شیطان او د هغه ولکه(کنترول) پر انسان:

ډېری وخت د انسان په ذهن کې دا پوښتنه پیدا کیږي چې زموږ لوی څښتن تعالی څنګه داسې یو مخلوق پیدا کړی چې د پیدایښت له پیله له انسان سره دوښمني لري؟ دا چې د هغه له شر خلاص شو، ولې هغه له منځه نه وړي او نه یې ختموي؟د دې پوښتنې په ځواب کې قرآن کریم د اعراف سورې په ۲۷ آیت کې څه ښکلی ځواب ورکوي او وایي:**«**

که څوک ووایي: چې خدای جل جلاله څنګه پر انسان داسې ځواکمن دوښمن واکمن کړی، داسې دوښمن چې د قدرت توازن یې ورسره یوشان نه دی، هغه هر چیرې چې وغواړي ځي پرته له دې چې څوک یې د هغه شتون احساس کړي.» آن د ځینو روآیتونو له مخې، دا د انسان په بدن کې داسې حرکت کوي، لکه په رګونو کې چې وینه جریان لري .آیا دا د خدای جل جلاله له عدالت سره مطابقت لري؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې پوښتنې په ځواب کې خدای (ج) فرمايي:« **موږ شياطين د بې ايمانه خلکو په سر ځارونکي، ساتوونکي واکمن کړي.»(إنّا جَعَلْنَا الشَّياطينَ أَوْلِياءَ لِلَّذينَ لايؤْمِنُونَ)**. يعني هيڅکله د هغو خلکو روح او زړه ته د ننوتلو اجازه نه ورکول کيږي چې د منلو لپاره يې چمتووالی نه وي اعلان کړی، يا په بل عبارت ليکل شوي آيه کې دا پوهه روښانه کوي چې: لومړني ګامونه د انسان لخوا اخيستل کيږي او د شيطانانو لپاره د انسان بدن ته د ننوتلو اجازه پخپله د انسان لخوا صادريږي، دا پدې مانا ده چې دا دښمن دی چې شيطان ته د ننوتلو اجازه ورکوي، د انسان له خوښې وروسته، شيطان د انسان د روح حدودو ته د رسيدو لپاره وسيله لټوي او هغه په بشپړه توګه خپله ولکه کې راولي او هغه يو شمير کسان چې شيطان ته د ننوتلو اجازه نه ورکوي، شيطان دا توان نه لري چې داسې کس ته ننوځي. زموږ لوی څښتن تعالی په دې اړه فرمايي: **«إِنَّما سُلْطانُهُ عَلَى الَّذينَ يتَوَلَّوْنَهُ وَ الَّذينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُون»« د شيطان واکمني پر هغو کسانو باندې ده، چې له هغه سره مينه لري او هغه يې د خپل روزونکي په توګه ټاکلی دی او هغه څوک چې د هغه عبادت کوي**. د « **نحل په « سوره » 100** مه آيه کې لولو: همدارنګه 42 مه آيه «**حجر**» په سوره کې بيا دا مساله راپورته کوي: «**إِنَّ عِبادي لَيسَ لَکَ عَلَيهِمْ سُلْطانٌ إِلاّ مَنِ اتَّبَعَکَ مِنَ الْغاوينَ**» (**ته به زما په بنده ګانو باندې حاکم نه شې، مګر په ګمراهانو باندې چې ستا پيروي کوي**.) په دې کې شك نشته چې موږ شيطان او د هغه نوکران نه وينو، خو هوښيار او بيدار خلك په دې پوهيږي چې څنګه د شيطان له فتنو او شر سره مبارزه وکړي او څنګه يې د نفوذ مخه ونيسي.

د ګمراهانو توبه نه قبليږي:

»**توبه**» او «توب» په لُغت کې رجوع او د بېرته راستنيدو په مانا ده.

راغب په خپل قاموس کې ليکي: «**توب**» دا په دې مانا ده چې ګناه په خورا ښکلي ډول پريښودل شي او دا د ښښې غوښتنو ترټولو څرګند ډول دی، ځکه چې ښښنه غوښتنه په درې ډوله ده، يا يو ښښنه غوښتونکی وايي، هغه کار مې کړی نه دی يا وايي، هغه کار مې کړی، خوزما (موخه، قصد، نيت، مراد، منظور) مې دا وه او يا دا چې وايي، ما هغه کړی، خو ما دا بد کړي او زه به يې بيا تکرار نه کړم، په شريعت کې وروستني ډول ته توبه ويل کيږي.

توبه په اصطلاح کې:

توبه يوه عربي کلمه ده، د شريعت په اصطلاح کې له ګناه راستنېدل او پرېښودل دي.(راغب) ليکي:« په شريعت کې د توبې مانا د ګناه پرېښودل دي، ځکه چې دا بد کار دی، په تېرو وختونو کې پښيمانه کېدل او د ګناه د پرېښودو او اصلاح کولو پرېکړه کول دي.

ګرانو لوستونکو!

لکه څنګه چې د توبې له لغوي او اصطلاحي پوهې جوته شوه، په حقيقت کې توبه د زړه پښيماني ده، دا پښيماني نه يوازې په زړه کې د پرېکړې، ارادې د نيولو په مانا ده، بلکې دا پرېکړه او ايراده بايد د انسان په اعمالو کې په ښکاره توګه په ظاهر کې وليدل شي او وروښودل شي. په دې حالت کې ترټولو مهم عمل د واجباتو ترسره کول او د محرّماتو (ممنوعاتو) پرېښودل دي، په دې کې شک نشته دی چې زموږ لوی څښتن تعالی د هغه چا توبه قبلوي چې د زړه له تله په خپل ناحقه عمل پښيمانه وي او هغه هڅه وکړي چې جبران شي،د دې لاسته راوړلو وسيله په عمل کې ښودل دي، د دې امر پرځای کولو لار

(c) ketabton.com: The Digital Library

او اړيکو وسيله په عمل کې ښودل دي.قرآن کريم فرمايلي، د هغه چا توبه قبليږي چې د زړه له تله توبه وباسي او د ځان د اصلاح هڅه وکړي، د خدای له لوري ځواب ورکول کيږي. يعنی د الله جل جلاله سبحان تعالی له لوري قبليږي **«اِلاَّ الَّذِينَ تابُوا وَ أَصْلَحُوا»**(بقره سوره:آيه ۱۶) په دې حالت کې رب العزت په خپل فضل او کرم سره د خپل بنده توبه قبلوي، د توبې نه قبلول د خدای (ج) د ارادې خلاف دي او خدای (ج) دا کار نه کوي. زموږ لوی رب د قيامت تر ورځې پورې د توبې دروازې خلاصې ساتلې دي او خدای سره د خپل دی نه کوي، که د توبې ورونه وتړل شول، د ودې هڅو نه يا انګيزه لمنځه ځي،انسان له هلاکت، فلاکت او په پای کې پر ځمکه لګېدواو له لويې بدبختۍ سره مخ کيږي، له توبې پرته انسان ته د ژغورنې يا خلاصون لپاره بله لار نه پاتې کيږي،خو داسې خلک هم شته چې د دې ټولو هېلو او اخطارونو په نظر کې نيولو سره خپلې ناپوهی ته لمن وهي او دوی په ګمراهۍ کې ډوب دي او نه يوازې له خپل خالق انکار کوي، بلکې په خپلو ټولو شيطاني چلونو او بديو سره د نورو خلکو په ګمراه کولو بوخت دي. خدای تعالی د نساء سورې په ۴۸ او ۱۱۶ آيتونو کې فرمايي: **«اِنَّ اللّهَ لاَ يَغْفِرُ اَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاء وَمَن يُشْرِكْ بِاللّهِ فَقَدِ افْتَرَى اِثْمًا عَظِيمًا.»** (په تحقيق سره خدای (ج) (هېڅکله) شرك نه ښنې او بې له دې،چې خومره ګناوې دي؛نو چا ته يې چې خوښه شي (او وړ يې وبولي) وربښنې يې او څوک چې له خدای (ج) سره شريك ونيسي؛نو په حقيقت کې ستره ګناه يې کړې ده(.او بيا فرمايي: «**اِنَّ اللّهَ لاَ يَغْفِرُ اَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاء وَمَن يُشْرِكْ بِاللّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلاَلاً بَعِيدًا.»** خدای (ج) يوازې شرك نه ښنې؛ خو له هغه پرته نورې ګناوې چا ته چې يې وغواړي (او وړ يې وبولي) ښنې،چا چې له خدای (ج) سره شريك ونيوه؛نو هغه په بې لارۍ کې (له حقه) ډېر لرې ولاړ.« مشرکانو او ګمراهانو دا خپله دنده ګرځولې ده چې له خدای (ج) او د هغه له بندګانو سره دوښمني وکړي او د دوی په ژوند کې له فتنې، فساداودوښمنۍ پرته بل څه نشته دي.د اسلام د سپېڅلي دين په لارښوونو کې دا خبره په واضح ډول بيان شوې او وړاندوينه شوې ده، د هغو خلکو توبه چې د الهی آيتونو او نبوي احاديثو تحريف کوونکي دي او له ديني عقايدو منکر دي او په دين کې بدعت کوونکي دي، ټول هغه کسان چې د خلکو د ګمراهۍ لامل ګرځي ، توبه يې نه قبليږي، دا ډول خلک د خدای (ج) په فضل کې شامل نه دي او د فرعون په څېر به په جاهليت کې ډوب شوي او د خدای (ج) په غضب کې نيول شوي دي.

خو ګرانو لوستونکو!

په دې کې شک نشته چې ګناه هر څه چې وي، په توبې سره پاکيږي، عمومي او جامع ښښنه د قرآن کريم په يوه آيت کې مهم پيغام دا دی:**«قُلْ يا عِبادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لاتَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَتِ اللهِ اِنَّ اللهَ يَغْفِرُالُّذنُوبَ جَمِيعاً» زما بندګانو ته ووايه! تاسو په خپل ځان ظلم کړی دی،د خدای (ج) له رحمت څخه مه ناهيلي کيږئ،ځکه چې خدای (ج) به ټول ګناهونه وبښي." (زمر: ۵۳ آيت** (خو د هغو کسانو توبې چې د حقايقو د پوهېدو پرته ناپوهه دي او يا د انحراف په اړخونو نه پوهيږي او يا په قصدي توګه ګمراه شوي دي. دوی د خپلې ژبې او قلم په وسيله د نورو په ګمراه کولو بوخت دي،دوی به ونه ښښل شي او په پای کې به دوی په دنيا او آخرت کې په جهنم کې وشرميږي او د خدای (ج) لعنت به پر دوی وي، لکه څنګه چې مو مخکې يادونه وکړه، قرآن کريم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشرکانو او د شرک کوونکو،د کفراود الحاد د مبلغینو په هکله وايي:دا چې خدای (ج) ټول ګناهونه ببښي، خو د شرک ګناه نه ببښي: **«أنّ الله لايغفر أنْ يشرک به و يغفر ما دون ذلک لمَن يشأ؛ الله جل جلاله تعالی شرک نه ببښي او له دې لږ چاته چې وغواړي ببښي.** **(سوره نساء 116 آیت.)** ځینې علماء په دې عقیده دي،چې عمومي مفاهیم د توبې د آیتونو په الفاظو کې لیدل کېدی شي او داسي خبرې کول،په دې کې د ټولو انسانانو حالت شامل دی چې د شرک موضوع هم په دې کې شامله ده دوی وایي: په دې حکم کې مشرکین هم شامل دي لکه څنګه چې فرمايي: **«وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ؛ هغه ذات دی چې د خپلو بندګانو توبه قبلوي » (سوره شوری آیه ۲۵)**
په ځواب کې باید وویل شي چې په دې کې هېڅ شک نشته، دا آیت او نور آیتونه چې د توبې احکام په کې راغلي، د شرک ببښنه هم د توبې په رڼا کې ده. نو د مشرک نه ببښنه د هغه د توبې د نه منلو په مانا نه ده،خو موخه دا ده چې ځینې ګناهونه،د خدای (ج) د پراخ رحمت له امله له توبې پرته،د نیکو کارونو په څېراولاروسره اود کبیره ګناهونو په پرېښودلو سره ببښل کېدای شي، خو شرک هېڅکله د دې خاص رحمت په دایره کې شامل نه دی، ځکه چې مُشرک د الله جل جلاله تعالی د رحمت وړ نه دی. البته، د توبې په رڼا کې ببښنه یوه ښکاره خبره ده،هغه کسان چې د اسلام په پیل کې یې اسلام پلو راتلل او د اسلام پیغمبر دوی قبلول، مشرک وو.نوله همدې امله،توبه او له ګناه بېرته راستنیدل به ټول ګناهونه آن شرک ومینځي.

د فرعون توبه ولې ونه منل شوه؟

د فرعون توبه ونه منل شوه، ځکه چې د فرعون عقیده په بېړني حالت کې اوداړتیا له مخې ترسره او بدله شوې وه،یعني کله چې فرعون داسې حالت ته ورسېد چې له هغه حالت د تیښتې لار نه وه او د نجات لاره یې نه درلوده او د هغه مړینه حتمي وه،نو د هغه توبه او پښیماني ورته هېڅ ګټه ونه کړه،دادهغه ټولومجرمینو،ګناهکارانواوګمراهانوحالت او برخلیک دی،چې په بېړنیوحالاتو پښیمانیږي چې دوی ته توبه هېڅ ګټه نه شي رسولې. قرآن عظیم الشان دا په ځانګړې ښکلا سره بیانوي: **«حَتّی اذا أَدْرَکَهُ الْغَرَقُ قالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لا اِلهَ اِلاَّ الَّذی آمَنَتْ بِهِ بَنُواِسْرائیلَ وَ أَنا مِنَ الْمُسْلِمینَ» کله چې سېلاب د فرعون غېږه ونیوله، هغه وویل: زه باور لرم چې له هغه پرته بل هېڅ معبود نشته چې بنی اسرائیلو پرې ایمان راوړی دی او زه له تسلیم شویو کسانو یم. ». (سوره یونس:آیه ۹۰.)** له همدې امله خدای پاک هغه مخاطب کړ او ويې ویل: **«آلْآ نَ وَ قَدْ عَصَیتَ قَبْلُ وَ کُنْتَ مِنْ الْمُفْسِدِینَ؛ ایا اوس ایمان راوړې، په داسې حال کې چې تر دې مخکې تا بغاوت او سرکشي کوله او د فساد کوونکو په صف کې وې؟**

ګرانو لوستونکو !

دا حکم د فرعون لپاره خاص نه دی، د توبې د قبلولو یو شرط دا دی چې توبه د مرګ نه مخکې وشي، لکه څنګه چې قرآن کریم فرمايي: **«وَ لَیسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِینَ یعْمَلُونَ السَّیئاتِ حَتَّی إِذَا حَضَرَ أَحَدُهُمُ الْمَوْتُ قالَ إِنِّی تُبْتُ الْآنَ.»د هغه چا لپاره توبه نشته چې بد عملونه وکړي او د مرګ په وخت کې توبه وکړي.» (الناس سوره: ۱۸ آیت**(که څه هم پوهیږو چې شرع په عبادت کې په نقل ولاړ دی نه په عقل، د خبرې عام فهم، استدلال، په ساده ژبه او په منطقي ډول د الهي اجراو ثواب په ټاکنې کې دی. هغه چې د انحراف لار یې تعقیب کړې وي اود بېرته راستنیدو لار او فرصت تړي خو په پای کې د لاچارۍ له امله

(c) ketabton.com: The Digital Library

توبې ته مخه کوي، په دی حال کې ذهني منطق دا وايي چې بايد توبه ونه منل شي،خو له بل اړه دا منطق او استدلال د پاک الله سبحان تعالی په رضا او اراده کې نغښتی دی کېدای شي، چې وبښل شي (ان شاء الله جل جلاله تعالی .(البته دا آيت د هغو آيتونو مفهوم لري،چې وايي: توبه تر وروستۍ ساه يا سلګۍ پورې قبلېږي او په دی کې هېڅ تضاد نشته،ځکه دا هغه شيبې دي چې په اصطلاح يې تراوسه يې د مرګ حتمي نښې نه دي ليدلي او نه يې د عقبا په نامه څه ليدلي او اوريدلي دي.

پاکه ربه! موږ د ربښتيني توبه کوونکو په صف کې ودروه او له ګمراهۍ مو وساته.هغه څوک چې الله جل جلاله په هر حالت کې حاضر او ناظر ګڼي، نو هېڅکله دې کفر ونه کړي او د شراو فساد تبليغ دې ونه کړي. الهي ذات له دې ټولو فتنواو فساد مبرا دی چې پرې يې تړي، په دې برخه کې سرغړونکي، لومړی او مخکې له دې چې نوروته زيان ورسوي، ټبرته خپل ځان ته زيان رسوي. موږ انسانانو ته له دې پرته بله لاره نشته چې خپلو اعمالو ته رجوع وکړو او پر دې قرآني آيې په خپل ژوند کې د يوه مثال په توګه عمل وکړو. موږ ته لازمه ده چې په اخلاص او صداقت دعا وکړو او اعلان وکړو:

»**رَبّنا ظَلَمْنا أَنْفُسَنَا وَ أَنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنا وَ تَرْحَمْنا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخاسِرِينَ. «خدايه! موږ پر خپل ځان ظلم وکړ او که ته موږ ته ببښنه او رحم ونه کړې، نو موږ به له زيانکارانو يو.» (اعراف سوره، ۲۳ آيه)**

شيطان خبيث:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ « اې خلکو! هغه څه وخورئ چې په ځمکه کې دي، حلال او پاک دي او د شيطان په ګامونو(لارو) پسې مه ځئ ، ځکه چې هغه ستاسو ښکاره دوښمن دی.» (سوره بقره، ۱۶۸ آيه) د ژبپوهنې او ديني علماوو مطلق اکثريت په دې باور دی چې **"شيطان"** په ټوله کې عربي کلمه ده او دا د **«شطن»** له کلمې څخه اخيستل شوې. **«شطن»** د لرې کېدو مانا لري او هر باغي او سرکښ ته که څه انسان وي، پيری او که هم حيوان وي، د (شيطان) خطاب کېدای شي، خو **«شاطن»** کلمه د خبيث(بدکار، ناپاک، بدخواه ،ذليل پليد) په مانا ده او ابليس، د هغه اولاد (کورنۍ) او د هغه مرستيالان (مرستندويان) د همدې نافرمانۍ او سرکښۍ،کينې او فتنې له وجې د شيطان په نوم ياد شوي دي. دا کلمه په قرآن کريم کې دېروهغو کسانو ته ويل شوې ده چې له شيطان سره همکاري کوي. **(و اذاخلوا الی شياطينهم قالوا انا معکم)(بقره سوره، ۱۴ آيه) (او منافقان کله چې له خپلو شيطانانو سره يوازې وي، نو وايي: "موږ له تاسو سره يو.")** يا لکه څنګه چې د قرآن عظيم الشان د انعام سورې په ۱۱۲ آيت کې فرمايي: **(و کذلك جعلنا لکل نبی عدوا شياطين الانس والجن)(او موږ هم د هر پيغمبر لپاره د انسانانو او پيريانو له شيطانانو څخه دوښمنان جوړ کړل)** د **«الشيطان» او«الشياطين»** او**«شيطاناً»** کلمې له (۹۰) ځلې ډېر د قرآن کريم په بېلابېلو سورو کې ذکر شوي چې په ټوله کې شيطان د دوښمن بدخوا په نامه ياد شوی. په رواياتونو کې راغلي، شيطان په ملنډو سره وايي، ربه! ستا بنده ګان له ستا سره مينه کوي، خو ستا نافرماني هم کوي، خو برعکس، دوی ما خپل دوښمن ګڼي، خو دوی زما اطاعت هم کوي، په ځواب کې ورته ويل کيږي : ما د دوی اطاعت ستا سره د دوښمنۍ له امله ښښلی او زه د دوی ايمان قبولوم، که څه هم دوی زما سره د دوستۍ له امله زما اطاعت نه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قرآن کریم کې د شیطان ځینې ناوړه صفتونه:

لومړی صفت:

کوم چې په قرآن عظیم الشان کې د شیطان لپاره ورکړل شوی، انسان او د هغه اولادونو سره سخته دوښمني ده.. **(ان الشیطان للانسان عدو مبین)**(بیشکه شیطان د انسان ښکاره دوښمن دی) (سوره یوسف، ۵ آیه)

دویم صفت:

هغه څه چې په قرآن کې شیطان ته صفت ورکړل شوی دی: فتني، دسیسي د شیطان د ګمراهۍ لوبه ده:**(قال فبعزتك لاغوینهم اجمعین)** (**شیطان وویل: ستا په عزت مې دې قسم وي چې زه به دوی ټول وغولوم.)**

دریم صفت :

په قرآن کې شیطان د کفر، کبر او غرور صفت دی:«**يَعِدُهُمْ وَ يُمَنِّيهِمْ وَ ما يَعِدُهُمُ الشَّيْطانُ إِلاَّ غُرُوراً؛»«شیطان دوی ته درواغجنې وعدې ورکوي او په هیلو یې ساتي او له فریب او دوکو پرته بل څه ورسره نه کوي.»(نساء،۱۲۰ آیه)** همدارنګه د (ابراهیم/۲۲، حشر/۱۶-۱۷، اسراء/۶۴-۶۵، انفال/۴۸) ایاتونوته رجوع وکړئ، په اصل کې په قرآن کریم کې د شیطان یو نوم کبر**«غرور»** دی.

غرور (کبر)

«غُرُور» د مبالغې صیغه **«غُرور»**او په اصل کې هغه څوک یا یو شی دی چې ډېر غلوونکی، فریب کاراوچل کوونکی وي. **«يا أَيهَا النَّاس إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَياةُ الدُّنْيا وَ لا يغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ » په یقین سره، د خدای (ج) وعده ریښتیا ده، اجازه مه ورکوئ چې د دنیا ژوند تاسو دوکه کړي او شیطان مه پریږدئ چې تاسو وغلوي..» (د فاطر سوره، 5 آیه همدارنګه، د لقمان سوره، ۳۳ آیه)**

«ينادُونَهُمْ أَ لَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ قالُوا بَلى وَ لكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ وَ تَرَبَّصْتُمْ وَ ارْتَبْتُمْ وَ غَرَّتْكُمُ الْأَمانِي حَتَّى جاءَ أَمْرُ اللَّهِ وَ غَرَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ؛» (د قیامت په ورځ) منافقین مؤمنانوته وایي چې موږ له تاسو سره نه وو، دوی وایي: هو! خو تاسو خپل ځانونه په هلاکت کې واچول او (د رسول الله صلی الله علیه وسلم د مړینې) انتظار مو وکړ او په (هر څه کې) مو شک درلود، هغه ستاسو د لرې او اوږده خوبونو اوهیلو تاسو سره دوکه وکړه، ترڅو چې د الله حکم راغی او شیطان تاسو د خدای (ج) پر وړاندې وغولولئ. (د حدید سوره ، آیه)که موږ د آدم علیه السلام په کیسه کې د شیطان چلونو او دوکو ته پام واړو، نو جوته به شي چې شیطان په تکړه ارواپوهنه او د انسان په بدن کې پر دوو قوي ځواکونولاس ږدي یا پورې کوي (یو یې د ابدیت هیله یا غوښتنه او بل یې د قدرت هیله یا غوښتنه ده) هغه ته یې درواغجنې وعدې ورکړې او د حضرت آدم (ع) د محاسبې وسیله یې په نښه کړه.

«فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطانُ لِيبْدِيَ لَهُما ما وُورِيَ عَنْهُما مِنْ سَوْآتِهِما وَ قالَ ما نَهاكُما رَبُّكُما عَنْ هذِهِ الشَّجَرَةِ إِلاَّ أَنْ تَكُونا مَلَكَينِ أَوْ تَكُونا مِنَ الْخالِدِينَ. وَ قاسَمَهُما إِنِّي لَكُما لَمِنَ النَّاصِحِينَ» **بیا شیطان دوی وهڅول یا وسوسه کړل هغه چې د دوی له بدن څخه پټ دي را څرګند کړي او ورته یې وویل چې رب مو تاسو له دې ونې منع کړي نه یاست، خو د دی لپاره چې(که یې وخورئ) ملائکه به شي یا به د تل لپاره (په جنت کې) پاتي شي او هغوی ته یې قسم وخوړ چې زه ستاسو خیرخواه یم »(د اعراف سوره، آیه**

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰-)«فَوَسْوَسَ إِلَيهِ الشَّيطانُ قالَ يا آدَمُ هَلْ أَدُلُّکَ عَلى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَ مُلْکٍ لا يبْلى» خو شيطان هغه وسوسه کړ او وويل: ای ادمه! ايا ته غواړې چې زه تا ته د ژوندانه ونې او تل پاتې ملکيت ته لاربنوونه وکړم؟ (طه سوره، ۱۲۰)او داسې ده چې خدای فرمايي: **«فَدَلاَّهُما بِغُرُورٍ... وَ ناداهُما رَبُّهُما أَ لَمْ أَنْهَکُما عَنْ تِلْکُمَا الشَّجَرَةِ وَ أَقُلْ لَکُما إِنَّ الشَّيطانَ لَکُما عَدُوٌّ مُبِينٌ» او په دې توګه يې په چل سره دوی (له خپل مقامه) ښکته کړل او د دوی رب ورته وويل: آيا ما تاسو له دې ونې منع کړي نه وئ؟ او ما نه وو ويلي چې شيطان ستاسو ښکاره دوښمن دی؟» (اعراف سوره ،۲۲)**

څلورم صفت:

په قرآن کې شيطان داسې دی چې، شيطان د انسانانو اعمال د انسانانو په سترګو کې داسې ښکلي او زينت کړي دي چې غواړي په دې ډول بې لارې کړي او خلک له سمې لارې وګرځوي **(و زين لهم الشيطان اعمالهم فصدهم عن السبيل)(او شيطان د دوی عملونه د دوی په سترګو کې ښايسته کړل، نو دوی يې له سمې لارې منع کړل.) (نمل سوره ۲۴ آيه)**

پنځم صفت:

شيطان په قرآن کريم کې دا دی چې: شيطان تل خلکو ته د فحشا (زنا) او ګناه کولو امر کوي:**«الشَّيطانُ يعِدُکُمُ الْفَقْرَ وَ يأْمُرُکُمْ بِالْفَحْشاءِ وَ اللَّهُ يعِدُکُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَ فَضْلاً وَ اللَّهُ واسِعٌ عَلِيمٌ؛شيطان، تاسو ته (انفاق(خرڅ يعنی مصرفېه وخت کې) د فقر او د لاس بندښت وعده درکوي او فحشا (او بديو) ته مو امر کوي، خو پاک الله سبحان تعالی تاسو ته د «ببښنې» او« زياتوالي» وعده درکوي او د خدای (ج) قدرت خورا لوی دی او په هرڅه ښه خبر او دانا دی . (له همدې امله هغه خپلې ژمنې پوره کوي.)» (البقره سوره،۲۶۸ آيه)**

شپږم صفت:

شيطان په قرآن کريم کې دا دی چې شيطان ډېر غلوونکی او مکار دی، خو د هغه چل او غلونه ډېره ضعيفه ده.**«ان کيد الشيطان کان ضعيفا»(په حقيقت کې د شيطان چل او غلونه ضعيفه ده) نساءسوره،۷۶ آيه**

اووم صفت:

شيطان په قرآن کريم کې دا دی چې شيطان د هېرولو لامل ګرځي: **«فانی نسيت الحوت ومانسانيه الا الشيطان»(ما مياشت هېره کړه او شيطان هغه زما له هېره ونه ويسته خوشيطان (کهف سوره،۶۳ آيه) (فانساه الشيطان ذکر ربه) (شيطان پرې د خدای ذکرهېرنه کړ.) (يوسف سوره:،۴۲ آيه)**

اتم صفت

شيطان په قرآن کريم کې دا دی چې شيطان اولادونه او زيږون لري **(افتتخذونه و ذريته اولياء من دونی و هم لکم عدوّ) (آيا تاسو هغه (شيطان) او د هغه اولادونه خپل څارونکي (سرپرستان) نيسئ، په داسې حال کې چې دوی ستاسو دوښمنان دي. (کهف سوره، ۵۰ آيه)**

نهم صفت :

ځان خيرخواه(مهربان) ښودل: د شيطان يو له چالاکو لارو دا ده چې هغه د انسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

محاسبوي سیستم ته ننوځي او په دې توګه انسانانو ته زړه سواند، مهربان، خیرخواه یا سرپرست په توګه ځان ځرګندوي یا ښه یې د بېلګې په توګه د آدم (ع) په اړه د شیطان چال دا و.«فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطانُ لِيُبْدِيَ لَهُما ما وُورِيَ عَنْهُما مِنْ سَوْآتِهِما وَ قالَ ما نَهاكُما رَبُّكُما عَنْ هذِهِ الشَّجَرَةِ إِلاَّ أَنْ تَكُونا مَلَكَيْنِ أَوْ تَكُونا مِنَ الْخالِدِينَ وَ قاسَمَهُما إِنِّي لَكُما لَمِنَ النَّاصِحِينَ» بیا شیطان دوی وهڅول یا وسوسه کړل هغه چې د دوی له بدن څخه پټ دي را ځرګند کړي او ورته یې وویل چې رب مو تاسو له دې ونې منع کړي نه یاست، خو د دې لپاره (که یې وخورئ) ملایکه به شې، یا به د تل لپاره (په جنت کې) پاتې شئ او هغوی ته یې قسم وخوړ چې زه ستاسو خیرخواه یم.»(د اعراف سوره، ۲- ۲۱ آیه) د «وسوس له» له جملې څخه- او د «لام» ټکي ته په پام سره کوم چې معمولاً د منع یا ګټې لپاره راځي- یا داسې راځي چې شیطان خپلو فتنو وسوسو لپاره انسان ته خپله څېره ډېره مهربانه،خیراندیشه،خیرلرونکې وښيي،خو د«وسوس الیه» په جمله کې داسې کومه مانا هېڅ نشته ده،یوازې د یو چا په زړه کې د«په پټه ننوتلو » په مانا ده.

ګرانو لوستوونکو!

پر دوښمن باور کول او د هغوی د خندا، ژمنو او ملاتړ په لومه کې ولویدل، یو بل ستر زیان دی، چې خلک باید ورڅخه ځان وساتي، دوښمن باید په هر ډول جامو کې د هغه د نښو په واسطه وپېژندل شي او خلک باید د هغه پېژندلو څخه خبر شي چې په ځینو مواردو کې د دوستۍ او مرستې تر شا پټ وي.

اې ربه! موږ د شیطان له شره وساته. اې ربه! موږ د شیطان له شره له تا پناه غواړو، یا تاته پناه راوړو .شیطان سره د مقابلې په اړه د قرآنکریم لارښووني او چارې لکه څنګه چې مو مخکې یادونه وکړه، قرآنکریم په څوآیتونو کې شیطان د انسان ښکاره دوښمن بللی او فرمایي: ان الشيطان للانسان عدو مبين؛« شیطان د انسان ښکاره دوښمن دی.»او په بل اخطار کې وایي، اجازه مه ورکوئ چې شیطان تاسو وغلوي یا مو دوکه کړي، لکه څنګه چې هغه ستاسو مور او پلار له جنته وویستل.

لوی قرآن انسان ته خبرداری ورکوي او تل د انسان لپاره د خطر تالی وهي او فرمایي: «هرڅوک چې د خدای (ج) پر ځای شیطان د خپل مشر او سرپرست (روزونکي) په توګه غوره کړي، نو په ښکاره به لوی تاوان وکړي » همدارنګه قرآنکریم هم د شیطان د پیروانو په اړه فرمایي:«هر آینه(هنداره)زه به دوزخ له تا او هغه بندګانوڅخه ډک کړم چې ستا پیروي وکړي..» دلته یوه پوښتنه راپیدا کیږي او هغه دا چې د شیطان د خطرناکوپایلوپه اړه د ټولو قرآني نصیحتونو او د پیغمبرانواوعلماوو له ټولوګواښونوسره سره بیا هم ولې خلک له دې ګواښونوځینې غافل دي؟په ځواب کې باید ووایو چې د انسانانو دغه بې پروایي په لاندې عواملو کې خلاصه کېدای شي.

لومړی عامل:

د شیطان نفوذ دومره پټ او دقیق پټ پلان لاندې وي چې سړی فکر کوي، دا پخپله ده چې دا ډول پرېکړه نیسي او هېڅا سره د دوښمنۍ احساس نه کوي.

دویم عامل:

د دې خطرناک دوښمن د تعقیب پایلې سمدستي نه دي، مطلب دا چې اکثره خلک د اماره نفس او شیطان پیروي کوي، دومره ژر نه ده چې انسان دې د هغه ترخه خواړو خوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

وځکوي او د هغه پر وړاندې دې مقاومت وکړي.

دریېم عامل:

افراطي خوند اخیستنه چې په پایله کې یې خلک له مقاومت بې برخې کوي.

څلورم عامل:

حیرانتیا، تنوع اونرمښت چې په شیطان کې شتون لري، د شیطان د برنامو یو له اغیزمنو عواملوځینې دي، دې ته په پام سره چې شیطان په قرآن عظیم الشان کې د انسان ښکاره دوښمن په توګه وریپژندل شوی .

ولې خدای (ج) شیطان ته د وسوسې اجازه ورکړې؟

مخکې له دې چې دې پوښتنې ته ځواب ورکړم، غواړم لږ شاته ولاړ شم او په مختصره توګه لنډه کیسه د قرآن عظیم الشان له نظره پیل کړم.کله چې شیطان د نافرمانۍ له امله د الهي له درګاه وشړل شو،نوهغه له الله جل جلاله تعالی نه مهلت وغوښت،الله جل جلاله تعالی ورته تر ټاکلې مودې پورې مهلت ورکړ،له دې مهلت وروسته شیطان وویل:دآدم اولاده به وسوسه کړم او هغوی به زه اړ کړم چې بد کارونه وکړي. قرآن کریم د حجر په سوره کې (له ۳۶ آیت تر ۴۰ آیت پورې) په دې اړه داسې فرمایي : **« قال رب فانظرنی الی یوم یبعثون﴿۳۶﴾ قال فانك من المنظرین ﴿۳۷﴾ الی یوم الوقت المعلوم﴿۳۸﴾ قال رب بما اغویتنی لأزینن لهم فی الارض و لأغوینهم اجمعین﴿۳۸﴾ الاّ عبادك منهم المخلصین﴿۴۰﴾»** (**شیطان وویل: ربه! ما ته وخت راکړه، تر هغې ورځې پورې چې دوی معبوث کیږي**) پاک الله سبحان تعالی وویل: ته یو له هغو کسانو یې چې تر ټاکلې ورځې پورې مهلت ورکړل شوی دی.

شیطان وویل: پروردګاره! په سبب د دې چې تا زه ګمراه کړم،(د بني آدم اعمال) زه به هغوی سینګار کړم او ستا له پاکو بندګانو پرته به ټول ګمراه کړم.د دې پوښتنې په ځواب کې ویلی شو چې الله جل جلاله تعالی انسان پیدا کړی او هغه ته یې د ټاکنې،دغراوۍ واک او اختیار ورکړی، تر څو انسان د ښو، بدو، شر او خیر په ټاکنه کې ازاد وي، د پیغمبرانو لاره تعقیب کړي او ابدي خوښي ترلاسه کړي او هم هغه کولی شي، ځان له الله جل جلاله تعالی او پیغمبر لرې کړي، ګناه، بدۍ او شر ته مخه کړي. په دې حال کې خدای پاک د انبیاوو او الهي کتابونو په رالیږلو سره انسانان د خیر او ښېګنې پر لور رابللي. اړینه وه چې باید داسې ځواک هم موجود وي، چې انسان شراوبدیولورته دعوت کړي،ترڅوانسان د ټاکنې واک او ازادي له لاسه ورنه کړي. دوه لارو سره مخ شي، بیا د سمې لارې په غوره کولو سره خپل کمال ثابت کړئ. دا باید پام سره وویل شي چې انسان ته اړینه ده چې د لارې د ټاکنې او آزموینې کې ډېرغور وکړي.نو د شیطان له فتنې یوازې د مومنانو لپاره زیانمنونکې نه دي، بلکې د هغوی د لا پرمختګ لامل هم ګرځي او د شیطان له فتنو سره د خدای (ج) لاره غوره کول خورا ارزښتناکه دي او مومنان د شیطان له فتنو سره په مبارزه کې تر حده لوړ کمال ته رسیږي .په اصل کې د دوښمن شتون انسان نور هم چمتو او پیاوړی کوي او دې ته اړوي چې خپل ټول وس او توان وکاروي او په خپل عزم ثابت پاتې شي.په عین حال کې باید یادونه وکړو چې د شیطان وسوسې د جبر تر حده نه دي او شیطان هېڅکله نه شي کولی او نه هم اجازه لري چې انسان په ګناه کولو اړ کړي، د هغه کار یوازې فتنې دی او کله چې یو مومن څو ځلې د هغه وسوسو پر وړاندې مبارزه وکړي، نو هغه سره به د مخالفت کار ستونزمن نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي. لکه څنګه چې قرانکریم د النحل سورې (۱۰۰-۹۹) آیتونو کې دا موضوع په ځانګړې ښکلا سره بیانوي:«انه لیس له سلطان على الذين آمنوا و على ربهم يتوكلون انما سلطنه على الذين يتولونه «په حقیقت کې شیطان په هغو کسانو باندې حاکم نه دی چې ایمان یې راوړی او په خپل رب یې توکل کړی. د هغه واکمني یوازې پر هغه چا باندې ده چې د هغه ولایت یې منلی وي (.همدارنګه په بل ځای کې قرآنکریم د شیطان له ژبې څخه نقل کړی چې د قیامت په ورځ د هغو کسانو په ځواب کې به ووایي چې شیطان د خپلې ګمراهۍ ګرم ګڼي:«و ما كان لى عليكم من سلطان الا ان دعوتكم فاستجبتم لى فلا تلو مونى و لو موا انفسكم» د (ابراهيم سوره:، ۲۲ آيه) (ما په تاسو باندې هیڅ اختیار نه درلود، پرته له دې چې ما تاسو ته بلنه ورکوله او تاسو منله، نو ما مه ملامتوئ بلکې خپل ځان ملامت کړئ.) په لنډه توګه، د شیطان فتنې هیڅ پابند نه دي او دا فتنه یا وسوسه اچونه د مومنانو د ودې او پرمختګ لامل هم ګرځېدی شي.

په پای کې دعا کوو!

یا ربه! موږ د شیطان له فتنو، وسوسو، د هغه له شر، شیطاني اعمالو او د مکار شیطان له چلونو وساته.«الذى يوسوس فى صدور الناس» او د خناس وسوسه کوونکو،له شره مو په خپل حفظ او امان کې ولره.ربه! موږ له تا د شیطان له شر څخه پناه غواړو او په لوړ آواز سره اعلان کوو:«قل اعوذ برب الفلق، من شر ما خلق، ومن شر غاسق اذا وقب، ومن شر النفاثات فى العقد، ومن شر حاسد اذا حسد»

اې الله جل جلاله تعالى موږ تا پناه وړو چې د سهار رب یې، موږ پناه غواړو د مخلوقاتو له شر او د تورې شپې له شر څخه چې راځي، د هغو جادوګرانو له شر څخه چې غوټې لګوي او د هر حسد کوونکي له شره چې حسد کوي(.ربه! ته مهربانه او بښوونکی یې او خپل ګناهکاره بنده ګان خپل له رحم او فضل څخه مه محروموه . آمین

د شیطان له وسوسو څخه خلاصون:

په حقیقت کې فتنه یا وسوسه یوه خطرناکه ناروغي او د انسان لپاره د شیطان له دسیسو ده.شیطان غواړي چې خلک په فتنې او وسوسې په اچولو سره ګمراه کړي اوداسې حالت سره یې مخ کړي چې د الهي اطاعت منع شي،له همدې امله الله جل جلاله خپل پیغمبر صلى الله عليه وسلم ته امر وکړ چې له دې فتنو یا وسوسو څخه له خدایه پناه وغواړئ او په دې اړه یې یو بشپړه سوره نازله کړې ده.(د الناس سوره)«قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ(۱) مَلِكِ النَّاسِ(۲) إِلَهِ النَّاسِ(3۳) مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ(۴) الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ(۵) مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ(۶» (شیطان انسان وسوسه کوي او د هغه وسوسې د مومنانو لپاره ډېرې سختې دي او وسوسو درملنه په دوه ځېزونو کېدای شي.

۱ -مومن باید وسوسو ته پام ونه کړي؛بلکه په کلکه یې رد کړي،ځکه چې وسوسې د شیطان له خوا دي او هغه ته زیان نه رسوي.

۲ -که د الله جل جلاله تعالى په ذکر کې مشغول شي،نو شیطان به ترې لیرې وي، له همدې امله خدای (ج) د شیطان په اړه فرمایي:(الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ) یعني کله چې انسان د خپل رب په یادولو کې غفلت وکړي،نو شیطان ورته راځي او هغه وسوسه کوي او کله چې انسان خپل رب یادوي، نو شیطان ترې لرې کیږي.سوال کوونکواو دهغه په څېر نورو ته زما مشوره دا ده چې دا دوه کارونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ -وسوسوته پام ونه کړي اود هغه اغيزې لاندې رانه شي،نودخدای(ج)په امربه وسوسې لمنځه ولاړې شي،ځکه کله چې انسان هغه ته خپل پام واړوي،نو هغه زياتيږي اوشيطان پرهغه غلبه کوي.

۲ -دېرې وخت د پاک الله سبحان تعالی په ذکرکې بوخت شي اوالله (ج) ته پناه يوسي آيه الکرسي و معوذتين (د فلق او ناس سوره) ووايي او تکرار يې کړي،نو په دې کار سره به د پاک الله جل جلاله تعالی په امرد هغه وسوسې لرې شي.

د شيطان کيد(مکر، حيله) کمزور دی:

د ذکرشويواړخونو له مخې،بايد دا فکر ونه شي چې د شيطان ځواک خورا پياوړی دی او له هغه سره جګړه سخته اودرنه ده،د دې مفکورې دلرې کولولپاره الله جل جلاله تعالی فرمايي:**«إن کيد الشيطان کان ضعيفا»** (نساء، ۷6) او په **«نحل»** سوره کې چېرته چې د قرآنکريم د تلاوت په مهال پراستعاذه امر کيږي،له دې سره سره يې داهم ويلي چې شيطان به پرهغو مومنانو باندې واک ونه لري چې پر خدای (ج) يې توکل کړی وي، يعني له خدای(ج) يې پناه غوښتې وي،لکه چنګه چې فرمايي:**فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ (۹۸) إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ (۹۹) إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُم بِهِ مُشْرِكُونَ (۱۰۰) (نحل سوره ۹۸- ۱۰۰**)**يعني کله چې غواړې قرآن ولولې، نو د رټل شوي شيطان څخه له الله جل جلاله تعالی نه پناه وغواړه، ځکه هغه مومنانو يا با ايمانه خلک چې په الله جل جلاله تعالی باور لري واک ونه لري، يوازې پر هغو خلکو به واک ولري، چې هغه خپل ملګری ګڼي او هغه شريک وګڼې**،د دې آيې شرحه کنټرول نه وي چې په خدای(ج) باورلري**«معارف القرآن»** (جلد ۸، نحل سوره ، آيه ۹۸ -۱۰۰) داستعاذې مسايل او تفصيل احکام شرعي چې ورځينې تير شو هلته هم کتی شئ.

د قرآن د پيل او پای تر منځ موقع:

الله جل جلاله تعالی قرآنکريم د الفاتحې په سورې پيل کړی چې لنديز يې دا دی چې له الله جل جلاله تعالی مرسته وغواړئ او د خدای له حمد وروسته په مستقيمه لاره کې(صراط مستقيم) برياليي شئ.الهي مرسته او مستقيمه لار(صراط مستقيم)هغه دوه شيان دي چې په هغو کې د دين او انساني نړی بريا نغښتې ده،خو د دغودوو شيانو په مطالعې کولواو بيا له هغو په استفادې سره د شيطان د فريب او وسوسو لومه ګام په ګام پراخيږي،نوځکه الله جل جلاله تعالی د دا لومې د ماتولو لپاره چې استعاذه ده پای ته رسولی دی .

ګرانو لوستونکو!

ام المؤمنين، عايشه - سلام الله عليها - فرمايي:« کله به چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وېده کېده،نو دواړه لاسونه به يې سره يو ځای کول او د اخلاص او معوذتين سورې به يې لوستلې،بيا به يې د لاسونو په ورغيو خپل مخ او ټول ځان مسح کړ،دا کار يې درې ځلې کاوه،هر ځل به يې دا درې سورې تکرارولي او ويل به يې.(د اهل سنت په روايت)**اللهم اجعلنا من المخلصين في أعمالنا وادفع عنا أذي شياطين الإنس والجن و أبعد عنا شر الموسوسين وقناعذاب جهنم و لا تفضحنا يوم العرض و الدين.«سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ «۱۸۰» وَ سَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ «۱۸۱» وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ «۱۸۲» (صافات سوره**)(ستا رب پاک او منزّه دی، پروردګاره!له هغه څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

 څخه چې دوی یې (فکر کوي) د هغه په اړه بیانوي او سلام دې وي په ټولو پیغمبرانو او شکر او ستاینه دې د الله لره وي چې د جهانیانو رب دی.

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ وَتُبْ عَلَيْنَآ إِنَّكَ أَنتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ .اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. سبحانك اللّٰهم وبحمدك أشهد أن لا إله إلا أنت أستغفرك وأتوب إليك. اللهم اجعل القرآن حجة لنا ولا تجعله حجة علينا برحمتك يا أرحم الراحمين.

یا خدایه! د خپل سپېڅلي کلام ترجمه مو قبول کړه او زموږ په نیکو اعمالو کې یې حساب کړه او قرآن زموږ د ژوند لارښود وګرځوه .

آمین یا رب العالمین
صدق الله العظیم و صدق رسوله نبي الکریم.

ومن الله التوفیق

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الناس سورې د مطالبو او موضوعاتو لیست

شماره	نام سوره	معانی ومحتوی سوره ها	صفحه
	سُورَةُ النـاس	ـ الناس = خلک	
1		ـ د سورة الناس منځپانګه: دا سورت رسول الله صلی الله علیه وسلم ته د لاربنود او مشر په توګه لاربنوونه کوي چې د ټولو وسوسه اچونکو له شر څخه الله تعالی ته پناه یوسي .	
2		ـ د تسمیې وجه.	
3		ـ د سورة الناس د آیتونو، کلمو او حروفو شمېر.	
4		ـ په ټولیزه توګه د الناس سورې د آیتونو وېش.	
5		ـ د سورة الناس عمومي محتوا.	
6		ـ د سورة الناس تفسیر او ژباړه.	
7		ـ پرانسان د شیطان ګمارنې دلیل .	
8		ـ په الناس سوره کې د الله تعالی صفتونه.	
9		ـ په دې سوره کې د بحث وړ موضوعات.	
10		ـ استغاثه تعریف.	
11		ـ استغاثه ډولونه.	
12		ـ الف: استغاثه په عالم أسباب کې.	
13		ـ ب: استغاثه په عالم مافوق أسباب کې.	
14		ـ استعاذه (پناه وړل).	
15		ـ د قریشو مشرکانو د پناه غوښتلو عادت.	
16		ـ د انسان دوه دښمنان، انسان او جنات او مقابله.	
17		ـ ولی شیطان په خناس ونمول شو؟	
18		ـ د خناسان ډله.	
19		ـ شیطان او د هغه کنټرول پر انسان.	
20		ـ د ګمراهانو توبه نه قبلیږي.	
21		ـ په اصطلاح کې توبه.	
22		ـ ولې د فرعون توبه ونه منل شوه؟	
23		ـ شیطان خبیث .	
24		ـ په قرآن کریم کې د شیطان ځینې ناوړه صفتونه.	
25		ـ له شیطان سره په مقابله کې د قرآن کریم لاربنوونه او لاربنوونه.	
26		ـ ولې خدای شیطان ته د وسوسې اجازه ورکړه؟	
27		ـ د شیطان له وسوسو څخه خلاصون.	
28		ـ دشیطان حیله کمزوره دی.	
29		ـ د قرآن د شروع او ختم تر منځ موقع	

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الناس سورې ژباړه او تفسیر

لیکوال: امین الدین « سعـیـدی - سعید افغانـی »
افغانستان د ستراتیژیکو مطالعاتو د مرکز مشر
او د حق لاهور د کلتوري مرکز مشر – المان
saidafghani@hotmail.com:
ژباړن مجیب الرحمن خطیبی.
لیکوال او ژونالیست
دشمشاد تلویزیون د ارزوني څانګي مسوول
Khatibim07@gmail.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library